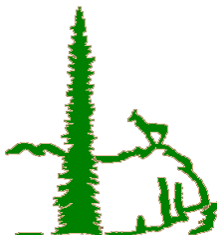

**ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ "НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА"
БАЈИНА БАШТА**

НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ
ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ
СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА
ЗА 2021.ГОДИНУ**

2022.година

ЈП „Национални парк Тара“
40 Број: 451/1
Датум: 30.03.2022. године
Бајина Башта

На основу члана 18. Закона о националним парковима („Службени гласник Републике Србије“ број 84/2015 и 95/2018), и члана 29. Статута ЈП „Национални парк Тара“ Бајина Башта, Надзорни одбор предузећа, дана 30.03.2022. године, донео је следећу:

О Д Л У К У
о усвајању Извештаја о стању природних вредности и
радом створених вредности у Националном парку Тара за 2021 годину

УСВАЈА СЕ Извештаја о стању природних вредности и радом створених вредности у Националном парку Тара за 2021 годину.

Извештај из става 1. је саставни део ове одлуке.

Ову одлуку, у складу са чланом 18. Закона о националним парковима, доставити Министарству заштите животне средине и Заводу за заштиту природе Србије.

Надзорни одбор
Председник

Предраг Петровић

У складу са одредбама члана 18. Закона о националним парковима („Службени гласник Републике Србије“ број 84/2015 и 95/2018 – др.закон), сачињен је Извештај о стању природних вредности и радом створених вредности у Националном парку Тара за 2021.годину и доставља се Министарству заштите животне средине и Заводу за заштиту природе Србије.

Министарство заштите животне средине, Извештај о стању природних вредности и радом створених вредности са Мишљењем, доставља Влади Републике Србије.

С А Д Р Ж А Ј

1.ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ НА ПЛАНИРАЊУ, ЗАШТИТИ И РАЗВОЈУ ПОДРУЧЈА-----	3
1.1. Израда планских аката	
1.2. Активности на планирању и градњи објеката	
1.3. Озакоњење објеката	
2.ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ-----	7
2.1 .Активности на заштити и одржавању природних и радом створених вредности	
2.2. Активности на праћењу и унапређењу стања природних вредности	
2.3. Активности на одржавању и унапређењу стања створених вредности	
3. ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОР УГРОЖАВАЊА-----	25
4. ПРЕГЛЕД НАУЧНО-ИСТАЖИВАЧКИХ,ОБРАЗОВНИХ И КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ-----	27
5.ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ПОДРУЧЈА И САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ КОРИСНИЦИМА-----	28
6. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ И ДЕЛАТНОСТИ КОЈЕ СУ У СУПРОТНОСТИ СА АКТОМ О ЗАШТИТИ-----	35
7. ПРЕГЛЕД НЕПОКРЕТНОСТИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА УПРАВЉАЊЕ НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ-----	36
8. ЕВИДЕНЦИЈА О СТАЊУ БИЉНИХ И ЖИВОТИЊСКИХ ВРСТА, КАО И ДРУГИХ ВРЕДНОСТИ -----	37
8.1. Биљне врсте	
8.2. Вегетација	
8.3. Животињске врсте	
9. ЕВИДЕНЦИЈА О КРЕТАЊУ И АКТИВНОСТИМА ПОСЕТИЛАЦА И ДРУГИХ КОРИСНИКА-----	50
10. ПОДАЦИ О НАПЛАТИ И КОРИШЋЕЊУ НАКНАДЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА-----	52

1. ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ НА ПЛАНИРАЊУ, ЗАШТИТИ И РАЗВОЈУ ПОДРУЧЈА

1.1.Израда планских аката

У складу са Законом о националним парковима („Службени гласник Републике Србије“ број 84/2015 и 95/2018 – др. закон), за потребе израде Програма управљања Националним парком Тара за 2021.годину, прибављени су Услови заштите природе од Завода за заштиту природе Србије (број 020-2878/2 од 12.11.2020.године) и у планираним роковима донешени су Програм управљања Националним парком Тара за 2021.годину (сагласност Министарство заштите животне средине, број 353-02-02294/2020-04 од 08.12.2020.године). Измени Програма управљања приступило се због потребе измене активности на изградњи „улазне капије“, кашњења у добијању грађевинске дозволе за изградњу и прерасподеле добијених средстава субвенција. На Измењени Програм управљања Националним парком Тара за 2021.годину, добијена је сагласност Министарства заштите животне средине, број 353-02-02294/1/2020-04 од 29.10.2021.године

На седници Владе Републике Србије од 30. септембра, усвојен је План управљања Националним парком „Тара“ за период 2020 – 2029. година (број 353-8787/2021, решење објављено у „Службеном гласнику РС“ број 95/2021 од 01.10.2021.године).

Усвојена је Основа газдовања шумама за газдинску јединицу „Тара“ - 2021-2030.година, добијена сагласност Министарства пољопривреде, шумарстава и водопривреде (број 353-02-00902/2021-04 од 16.04.2021.године) на основу услова заштите природе број 020-1240/2 од 01.07.2020.године.

За потребе израде Основе газдовања шумама за газдинску јединицу „Звезда“ - 2022-2031.година, прибављени су услови заштите природе број 023-794/2 од 14.04.2021.године.

Усвојен је Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби у Националном парку Тара ("Службени гласнику РС", бр. 114/2021 од 30.11.2021. године).

Донет је Колективни уговор Јавног предузећа „Национални парк Тара“ Бајина Башта, решење Владе, на предлог Министарства животне средине (број 11-5147/2021-1 од 03.06. 2021.године), на основу којег је донет и нови Правилник о организацији и систематизацији послова у ЈП“Национални парк Тара“ (сагласност Министарства заштите животне средине број 110-00-92/2021-04 од 28.12.2021.године).

1.2.Активности на планирању и градњи објеката

Планирање и изградња објеката и уређење простора у Националном парку Тара, вршено је у складу са условима за уређење простора туристичких зона, на основу Плана генералне регулације подручја Рачанска Шљивовица, Калуђерске Баре, Соколина и Ослуша.

За туристичке зоне и просторне целине за које нису донети урбанистички планови, планирање и изградња вршено је искључиво уз предходно прибављене услове заштите природе, издате од стране Завода за заштиту природе Србије.

1.2.1. Издата мишљења и услови за просторно планска докумената:

1.Општинској управи Бајина Башта, издато је мишљење и услови на измену и допуну Плана генералне регулације подручја Ослуша,

2.Општинској управи Бајина Башта, издато је мишљење и услови на измену и допуну Плана генералне регулације подручја Соколина,

3.Општинској управи Бајина Башта, издато је мишљење и услови за израду Плана детаљне регулације средњовековног замка „Солотник“.

1.2.2.Издата мишљења у вези озакоњења објеката у парку:

По захтеву инвеститора издата су 34 мишљења у вези озакоњења објеката и 17 мишљења за постављање помоћних и осталих објеката:

- 1.Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђено објекта бр.1 на кат. парцели бр.896/2 КО Коњска Река, власник Светлана Јелисавчић из Бајине Баште, Вука Караџића 14,
- 2.Мишљење на захтев за озакоњење незаконито дограђеног објекта изграђеног објекта бр.1. на кат. парцели бр.1284/2 КО Растипште, власник Лукић Миленко из Ужица, Хиландарска бр.10,
- 3.Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног викенд објекта на кат. парцели бр.837/8 КО Коњска Река, власник Божа Дерикравић из Звечана, ул. Николе Тесле бр.1,
- 4.Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.941/9 КО Коњска Река, власник Видоје Станојевић из Ужица, ул. Милована Глишића бр.9,
- 5.Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.1137/11 КО Коњска Река, власник Ђурић Добрисав из Ужица, улица Милана Обреновића 49/11,
- 6.Обавештење на захтев за озакоњење незаконито изграђених објеката на кат. парцелама бр.240/2, 194 и 195/2 КО Мала Река, власника Димитријевић Зорана из Бајине Баште, Рача,
7. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног викенд објекта на кат. парцели бр.1423 КО Бесеровина, власник Божидар Савић из Обреновца, ул. Проте Матеје Ненадовића бр.33,
- 8.Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног викенд објекта на кат. парцели бр.1284/13 и (мањи део у кат.пар. бр.1284/12) КО Бесеровина, власник Ћирковић Станимир из Лазаревца, Шопић,
- 9.Мишљење на захтев за озакоњење породично стамбеног објекта бр.1 и економског објекта бр.2 за потребе пољопривредног газдинства на кат. парцели бр.1290/3 КО Заовине, власник Василић Мирјана из Заовина, Бајина Башта,
10. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.340/2 КО Заовине, власник Анита Кујунџић из Бајине Баште, Заовине 38,
- 11.Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.3258/1 КО Заовине, власник Милија Марић из Заовина, Митровац, Бајина Башта,
- 12.Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.1079/6 КО Коњска Река, власник Мирко Вучијак из Београда, ул. Бреза 13/4,
- 13.Мишљење на захтев за озакоњење стамбеног викенд објекта на кат. парцели бр.506/7 КО Коњска Река, власник Радмила Арсенијевић из Лазаревца, Видовданска 11,
14. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђено објекта бр.2 на кат. парцели бр.896/2 КО Коњска Река, власник Чукнић Драган из Пожаревца, Уроша Предића 24,
15. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта апартманског типа на кат. парцели бр.1740/15 КО Мала Река, власник Благојевић Радош из Бајине Баште, ул. Вишесавска бр.119,
16. Мишљење на захтев за озакоњење стамбеног викенд објекта на кат. парцели бр.1705/1 КО Мала Река, власник Миљана Савић из Београда, ул. Булевар краља Александра 119,
- 17.Мишљење на захтев за озакоњење изграђеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.3513 КО Растипште, власник Кремић Миленко из Бајине Баште, Растипште,

18. Мишљење на захтев за озакоњење породично-стамбеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.1776/1 КО Рача, власник Митровић Радоје, Рача бр.240, Бајине Баште,
19. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.1576/1 КО Заовине, власник Поповић Миомирка, ул. Ратка Веселиновића 20/1, Чачак,
20. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.845/3 КО Коњска Река, власник Милица Полчић из Смедерева, ул. Ђуре Стругара 66,
21. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.1745/1 КО Мала Река, власник Нешковић Синаша из Бајине Баште, Црвица 66,
22. Мишљење на захтев за сагласност за озакоњење незаконито изграђеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.2108 КО Заовине, власник Ђурић Драган, ул.Славка Петковића 45, Бајина Башта,
23. Мишљење на захтев за сагласност за озакоњење незаконито изграђеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.2113/1 КО Заовине, власник Ђурић Драган, ул.Славка Петковића 45, Бајина Башта,
24. Мишљење на захтев за сагласност за озакоњење изграђеног објекта бр.2 на кат. парцели бр.1367 КО Заовине, власник Никица Момиров из Заовина, Бајина Башта,
25. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђених стамбених објекта бр.1 и бр.2 на кат. парцели бр.1580/83 КО Бесеровина, власника Благојевић Даница и Благојевић Бранко из Ариља, ул. Првوماјска бр.2,
26. Мишљење на захтев за озакоњење четири незаконито изграђена стамбена објекта, спратности Пр+Пк, на кат. парцели бр.1580/25 КО Бесеровина, власник Предраг Клиневић из Београда, ул. Вишњица бр.158,
27. Мишљење на захтев за озакоњење изграђеног објекта бр.1 на кат. парцелама бр.1347 и 1350 КО Јагоштица, власник Милош Стевановић из Бајине Баште, Јагоштица 66,
28. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.4140/86 КО Солотуша, власник Нешковић Синаша из Бајине Баште, Црвица 66,
29. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.65/2 КО Коњска Река, власник Живановић Сретен из Бајине Баште, ул. Војводе Мишића бр.13,
30. Мишљење на захтев за озакоњење изграђеног стамбеног објекта бр.1. на кат. парцели бр.1284/3 КО Растипште, власник Јовановић Емилија из Перућца, улица Радована Јовановића бр.6,
31. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног објекта на кат. парцели бр.48/2 КО Коњска Река, власник Петровић Олгица из Бајине Баште,
32. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног викенд објекта бр.1 на кат. парцели бр.59 КО Коњска Река, власник Јелисавчић Ратомир из Ужица, ул. Вука Караџића бр.83,
33. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног објекта на кат. парцели бр.1082/4 КО Коњска Река, власник Станковић Саво из Бајине Баште,
34. Мишљење на захтев за озакоњење изграђеног објекта бр.1. на кат. парцели бр.1265/2 КО Растипште, власник Лукић Бојан из Перућца, ул. Пут за Лукиће бр. 1, Бајина Башта.

Помоћни и остали објекти :

1. Захтев за сагласност за постављање кућице за продају сувенира на Предовом Крсту,
2. Захтев за сагласност за продужење обављања делатности-продаја сувенира и предмета домаће радиности на Калуђерским Барама,
3. Захтев за сагласност за постављање кућице за продају сувенира на Митровцу,
4. Мишљење ЈП „Национални парк Тара“ на захтев за постављање мобилних објеката на територији Националног парка Тара, инвеститора Пољопривредно газдинствао Иван Радишић,

Ул.Матице српске бр.66/52, 11000 Београд,

5.Мишљење на захтев за постављање монтажног објекта на Калуђерским Барама, кат.парцели бр. 1773/3 КО Мала Река, подносиоца захтева Крсте Тешаћа из Бајине Баште,

6.Мишљење на захтев за постављање тезге за обављање делатности-продаја домаћих производа у Рачанској Шљивовици. од стране Маријане Живановић из Бајине Баште,

7.Мишљење ЈП„Национални парк Тара“ на захтев за издавање података и услова за потребе израде урбанистичког пројекта за изградњу куће за одмор на кат. парцели бр. 1177/4 КО Растипте, инвеститор Милошевић Миодраг из Београда, ул. Илије Ђуричића 64а,

8.Мишљење ЈП„Национални парк Тара“ на захтев за издавање одобрења за изградњу монтажног дрвеног објекта у кругу изграђеног авантура парка,

9.Мишљење ЈП„Национални парк Тара“ на захтев за издавање мишљења о условима заштите природе за потребе изградње стамбеног и помоћног објекта на кат. парцели бр. 763 КО Коњска Река, инвеститор Милош Дулановић, Коњска Река 111, Бајина Башта,

10.Мишљење на захтев за обављање делатности-продаја домаћих производа и сувенира на Калуђерским Барама-Анатема,

11.Мишљење на захтев за обављање делатности-продаја домаћег воћа и поврћа на брани Лазих у Заовинама,

12.Мишљење на захтев за постављање тезге за обављање делатности-продаја домаћих производа у Заовинама,

13. Мишљење ЈП„Национални парк Тара“ на захтев за издавање мишљења о условима заштите природе за потребе изградње стамбеног и помоћног објекта на кат. парцели бр. 763 КО Коњска Река, инвеститор Милош Дулановић, Коњска Река 111, Бајина Башта,

14. Мишљење ЈП„Национални парк Тара“ на захтев за сагласност за насипање камено-земљаног материјала за уређење дела плаца за паркинг на кат. парцели бр. 1001/2 КО Перућац, подносилац захтева Весна Марковић, ул. Војводе Мишића 19, Бајина Башта,

15. Захтев за постављање тезге за обављање делатности- продаја домаћих производа на Калуђерским Барама,

16. Мишљење на захтев за обављање делатности продаје - трговина на мало на Калуђерским Барама-Теодора Буквић, Ужице,

17.Мишљење ЈП„Национални парк Тара“ на захтев за сагласност за извођење радова на постављању линијског електровода на деловима кат. парцела бр. 1994/1 и 1994/2 КО Рача, на којима је имаоц права ЈП„Национални парк Тара“, Бајина Башта.

1.2.3. Издата мишљења и услови за просторно планска докумената:

1.Општинској управи Бајина Башта, издато је мишљење и услови на измену и допуну Плана генералне регулације подручја Ослуша,

2.Општинској управи Бајина Башта, издато је мишљење и услови на измену и допуну Плана генералне регулације подручја Соколина,

3.Општинској управи Бајина Башта, издато је мишљење и услови за израду Плана детаљне регулације средњовековног замка „Солотник“.

1.3. Озакоњење објеката

Настављена је активност на озакоњењу сопствених објеката, изграђених у ранијим периодима (пет објеката на Предовом Крсту, два објекта на Омару, објекат на Батури, један објекат у Шљивовици, један објекат на Калуђерским Барама и један објекат на Митровцу).

У 2021.години, од Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре,

добијена су решења о озакоњењу за два објекта, објекат у Рачанској Шљивовици и објекат „Вила Милица“ на Калуђерским Барама. Урађен је извештај о затеченом стању за објекат лугарнице на Батури.

2.ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

2.1.Активности на заштити и одржавању природних и радом створених вредности

Приоритетне активности на чувању и заштити подручја, односиле су се на редовну контролу активности у парку у складу са Правилником о унутрашњем реду, контролу промета дрвних сортимената, контролу изношења смећа са простора парка, попису објеката за примену накнада, контролу градње путева, коришћења камена, контроли снимања филмова, контрола одржавања спортских и туристичких манифестација. Такође, у ванредним зимским условима, допремана је помоћ мештанима удаљених села Јагоштица и Заовине.

У чувању подручја Националног парка, организована је и противпожарна заштита.

Контрола исправности преносних противпожарних апарата у објектима и моторним возилима, класе S и CO₂, као и провера исправности хидраната и вештачких водозахвата, извршена је од стране овлашћене организације која издаје сертификат о исправности, у месецу априлу и октобру. Поред тога, пре пожарне сезоне је извршена контрола резервоара у функцији водоснабдевања у случаја избијања шумског пожара. Резервоари за воду се налазе на Предовом Крсту, видиковац Биљешка стена и на Великом крају.

Вршена је и превентивна заштита од пожара кроз информисање и едукацију локалног становништва и посетилаца Националног парка Тара, израда информативних табли и пропагандног материјала о забрани употребе отвореног пламена у Националном парку, као и њихово постављање на терену, оглашавање у локалним медијима. Такође, спроведена су и противпожарна дежурства.

Јавно предузеће „Национални парк Тара“ у оквиру позива ИПА прекограничне сарадње заједно са Општином Рогатица као носиоце пројекта “Унапређење система управљања ванредним ситуацијама у прекограничном подручју БиХ и Србије“, набавка противпожарних возила, два теренска возила, као и организација радионица и обука управљача и локалног становништва у противпожарној заштити. Пројекат има за циљ јачање капацитета на противпожарној заштити, размена искуства и набавка противпожарне опреме и специјалних возила за гашење шумских пожара.

У извештајном периоду било је више пожара у чијем гашењу су учествовали и запослени парка:

- пожар на приватном имању у Растишту, страдао власник,
- пожар Гостиље и Велики Столац (у пограничном делу у Републици Српској) дежурствима, праћење и гашење пожара,
- мањи пожар у резервату Било са Панчићевом оморицом,
- пожар Пасат, Заовине,
- пожар Ослуша, изгорела приватна викендица.

Служба чувара била је активна на утврђивању стања објеката на терену за примену одлуке о накнадама, контролу градње, укупно је поднето 33 пријаве грађевинској инспекцији у вези бесправне градње објеката и 133 пријаве у вези постављања плутајућих објеката надлежној

водопривредној и еколошкој инспекцији. Такође, чуварска служба је сарађивала и достављала извештаје за потребе Државне Ревизорске институције (ДРИ).

Поред чуварске службе, чување, одржавање и управљање заштићеним добром, вршиле су и друге службе Предузећа у складу са својим овлашћењима. У складу са планираним роковима донешени су Програм управљања подручја, Програм пословања Предузећа, усаглашавање Плана управљања по сугестијама Министарства заштите животне средине, као и друга акта неопходна за функционисање предузећа.

Са простора националног парка, редовно је прикупљан и одношен комунални отпад од стране општинског Јавно комуналног предузећа „12 септембар“-Бајина Башта и за део извршених услуга, трошкове је сносио управљач.

Такође, кроз организоване акције радници Националног парка Тара и локална удружења и организације, вршили су чишћење дивљих депонија и уклањање отпада са излетишта, видиковца, обале језера и самог језера Перућац.

2.2. Активности на праћењу и унапређењу стања природних и радом створених вредности

2.2.1. Праћење стања природних вредности

Праћење стања природних вредности реализоваће се кроз редовне активности на процени стања строго заштићених врста и станишта.

а) Праћење станишта оморице

Праћење станишта, мониторинг се вршио према већ установљеној процедури, који подразумева: обилазак свих станишта оморице, увид у поцесе сушења и обнављања, на четири огледна поља (Црвене Стене , Љути брег, Било , Црвени поток). Током 2021. године је вршено праћење стања Панчићеве оморице на више начина .

По постављеним критеријумима вршило се осматрање на три постављена огледна поља у резерватима Љути Брег, Било, Црвене стене. Параметри који се посматрају и уносе у базу података су у складу са следећом методологијом: *пречник у cm ; висина у m статус стабла; степен дефолијације* – одређује се на основу табеле "Класе дефолијације према UN/ECE I EU класификацији" *деколоризација* – одређује се, такође, из табеле преузете из поменуте публикације, табела "Класе деколоризације према UN/ECE I EU класификацији" *величина крошње ;плодоношење ; сушење; напомена – оштећења, болести и друга запажања.*

Праћење Панчићеве оморице вршено је и у сарадњи и са Институтом за шумарство из Београда где је на огледном пољу примењена нова метода преглед стабала ултразвучним томографом Arbotom® 2D Sonic Tree Tomography. Брзина звучних таласа се користи, као неструктивни метод, у предвиђању физичких и механичких својстава и унутрашњих оштећења у дрвету. Стабла су снимљена звучним томографом на једном или два попречна пресека различитих висина.

На основу ових анализа, добијене су вредности учешћа оштећеног дрвета која се крећу од 50% код стабла број V33 док је чак 14 стабала без икаквог оштећења. Уочен је и одређен број стабала из узорка код којих визуелним оцењивањем нису уочена оштећења да је томографом забележено присуство дефеката у унутрашњој структури дрвета и тенденцију њиховог развоја.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 300.000 динара.

б) Мониторинг ливадских и влажних типова станишта

На подручју парка спроведно је постављање и идентификација оквира за праћење типова станишта из категорије отворених типова станишта : Ц Травната станишта , Д2 Сипари, Д3 Суве стене и клифови, Д5 Влажне стене и клифови, Е Мочваре и тресаве, пошто се у овим категоријама налазе приоритетна станишта за заштиту на подручју наше земље, а такође и у склопу европске мреже НАТУРА 2000.

У току 2021. године теренским радом и анализом вршено је мапирање станишта значајних за очување, обрађивањем свих теренских података, формулара, фото базе и детерминације биљака, на 102 тачке је регистровано 23 различитих типова отворених станишта. И у току овогодишње теренске сезоне, картирање је рађено у складу са новом методологијом развијеном за потребе картирања Натура 2000 типова станишта у Србији коју је израдио Биолошки факултет Универзитета у Београду – Центар за информације о биодиверзитету.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине, у износу од 200.000 динара, активност је извођења у сарадњи са Биолошким факултетом – Београд.

в) Мониторинг флоре

Праћење флоре вршено је се кроз праћење кључних врста биљака за Тару. Током протеклих година, успостављени су оквири и дате смернице за праћење одређеног броја врста. То су пре свега строго заштићене врсте и ендемичне врсте.

У склопу мониторинга флоре спроведено је више активности, акценат је стављен на праћење стања строго заштићених врста орхидеја, божури, ендемичне врсте, маховине. Посебно се издвајају активности на активној заштити врсте српска режуха.

Мониторинг популација врста божура *Paeonia officinalis* и *Paeonia mascula*

На подручју НП Тара у складу са протоколима вршено је и праћење врста божура. Бележене су карактеристике популација на подручју Божурне, Орловог виса, Козле и Пожара у Растишту , као и у Заовинама на потезу Тетеребице, Рујевица, Пасака.

Мониторинг ендемичних врста

Од ендемичних врста посебно су праћене две врсте : *Aquilegia nickolicii* и *Centaurea derventana*, Николићева кадилка и Дервентански различак. стабилна, бројност и број локалитета дервентаског различка је и даље у опадању.

Мониторинг строго заштићених врста орхидеја

Током јула 2021.године картирано је 16 врста и подврста фамилије Orchidaceae од стране стручњака Биолошког факултета:

- *Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce
- *Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch

- *Cephalanthera rubra* (L.) Rich.
- *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó subsp. *incarnata*
- *Dactylorhiza saccifera* (Brongn.) Soó subsp. *saccifera*
- *Epipactis helleborine* (L.) Crantz subsp. *helleborine*
- *Epipactis microphylla* (Ehrh.) Sw.
- *Epipactis palustris* (L.) Crantz
- *Epipactis purpurata* Sm.
- *Goodyera repens* (L.) R. Br.
- *Gymnadenia conopsea* (L.) R.Br.
- *Limodorum abortivum* (L.) Sw.
- *Neottia nidus-avis* (L.) Rich.
- *Neottia ovata* (L.) Bluff & Fingerh.
- *Platanthera bifolia* (L.) Rich.
- *Traunsteinera globosa* (L.) Rchb.

Обезбеђен је и фотографски материјал сваког таксона (фотографија целе биљке и детаља биљке) и станишта на коме је он забележен. Укупно је сакупљено 60 формулара (налаза) орхидеја.

У оквиру активности израђена је и монографија о орхидејама са разматрањем њихове угрожености и предлозима заштите.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 200.000 динара, активност је извођења у сарадњи са Биолошким факултетом – Београд.

Мониторинг маховина тресетница

У оквиру мониторинга флоре, посебна и циљана активност је мониторинг стања популација тресетница (више врста) које су строго заштићене и налазе се на листи Берн конвенција, Хабитат Директиве у резервату Црвени поток.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 200.000 динара, активност је извођења у сарадњи са Биолошким факултетом – Београд.

Ревитализација популације српске режухе

Посебна активност у оквиру праћења стања флоре је и активност на заштити и унапређењу ендемичне и реликтне врсте српска режуха *Cardamine serbica* Pancic. Станиште српске режухе у Перућцу, заправо, представља завршни део мањег сипара у зарастању, као последица природне сукцесије која је на овом локалитету у току.

Активности на ревитализацији Српске режухе спровођене су у сарадњи са Биолошким факултетом из Београда. Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 200.000 динара.

г) Мониторинг гљива

Мониторинг гљива је реализован у сарадњи са Природно-математичким факултетом - ПМФ у Новом Саду, преко ПроФунги Лабораторије Департмана за Биологију и екологију - ДБЕ као и Гљиварског друштва Нови Сад.

С обзиром да је прва година у којој је покернут овај вид активности неопходно је било извршити рекогносцирање терена и ту срху су локалитети на подручју Калуђерских Бара, Митровца и Предов Крста. Укупно је забележено 296 налаза и 191 врста гљива.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 200.000 динара.

д) Мониторинг фауне

Мониторинг фауне сисара

Мониторинг фауне врши се у оквиру више активности: путем инфрацрвене детекције, маркирање, сателитског праћења активности јединки мрког медведа.

Праћење је маркираних медведа је вршено је и помоћу ГПС технологије у сарадњи са Биолошким факултетом у Београду. Сателитски је 2020. и 2021. године, праћена активност једног медведа, Зорана (ухваћен и маркиран 27.09.2019) који је тада имао 113,6 кг.

Захваљујући подршци Министарства за заштиту животне средине, Зоран је једини мрки медвед који ће бити у континуитету праћен готово пет година пошто је поново ухваћен и стављена му је нова огрлица. Из узорка узете венске крви урађене су хематолошке и биохемијске анализе. На основу крвне слике и биохемијских параметара може се закључити да је Зоран здрав медвед и у доброј кондицији.

Током 2021. године су добијена средства донације од стране „Телекома“ за маркирање још једне јединке мрког медведа са ГПС сателитском огрлицом са камером.

Праћење фауне инфрацрвеним камерама врши се у оквиру постављене мреже камера. Камере су постављане у оквиру квадрата 3х3км. Циљна врста праћења је мрки медвед. Поред мрког медведа камере бележе активност низа других врста. Више камера је постављено на самим хранилиштима пошто је ту већа концентрација животиња.

На терену је постављено за праћење укупно 18 камера.

Камере које су на хранилиштима подешене су да раде у режиму видео записа трајања 30 или са паузама од 10 секунди између 2 снимања. Камере на хранилишта на теже доступним локацијама подешене су на слике са паузом између две слике од 10 секунди.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне у износу од 550.000,00 динара, активност је извођења у сарадњи са Биолошким факултетом Београд.

Мониторинг птица

Мониторинг птица је вишегодишња активност. Циљ мониторинга фауне птица је мапирање гнездећих територија и праћење сеобе птица. У сарадњи са Природњачким музејом Србије примењено је више метода мониторинга: цензус у тачки, прстеновање, праћење помоћу уређаја за бележење звукова. Спровођена су у различито доба дана или ноћи у зависности од специфичности мапирања односно животних навика пре свега циљних група птица.

Циљ мониторинга фауне птица је био мапирање гнездећих територија и праћење сеобе птица. У сарадњи са Природњачким музејом Србије примењено је више метода мониторинга: цензус у тачки, прстеновање, праћење помоћу уређаја за бележење звукова. Спровођена су у различито доба дана или ноћи у зависности од специфичности мапирања односно животних навика пре свега циљних група птица.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне у

износу од 200.000,00 динара, активност је извођења у сарадњи са Природњачким музејем Београд.

Мониторинг дневних лептира

Теренским истраживањима потврђено је присуство 115 врста дневних лептира са укупно 1729 геореференцираних података. Од тога је строго заштићено 20 врста а 6 се налази на Анкесиома европски значајних врста за заштиту. Веома значаје врсте су: *Parnasius apollo*, *Euphydryas maturna*, *Euphydryas aurinia*, *Phenagris arion* и *Lycaena dispar*.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне у износу од 150.000,00 динара, активност је извођења у сарадњи са невладином организацијом Хабипрот, Нови Сад.

ђ) Мониторинг ловне и риболовне фауне

Ловна фауна

Активности на заштити ловне фауне спроводиле су се на основу Годишњег плана газдовања ловиштем за ловну 2021/2022. годину, усаглашеног са средњорочним планом-Ловном основом (2017-2027. година).

Управљање популацијама ловних врста дивљачи у 2021. години, првенствено се односио на утврђивање бројног стања дивљачи по врстама, планирање развоја популације дивљачи у току ловне године, план набавке и утrophка хране и контрола популације кроз планирани одстрел.

Заштита неловних врста дивљачи (дивља мачка, куна белица, јазавац, сиви пух, ласица, веверица, мрки твор, сврака, голуб, јастреб, препелица, сива врана, дивља патка, велики корморан, сива чапља) одвијало се кроз активности у циљу спречавања узнемиравања јединки, уништавања станишта и противзаконитог коришћења. Укупно је одстрелено дивокоза 15, дивљих свиња 25, срна 10 и 3 лисице.

Посебне мере заштите спровођене су на строго заштићеним врстама: мрки медвед, видра, јаребица камењарка и лештарка. Стање наведених врста је на оптиму, чак и нешто више од оптимума у неким периодима године (мрког медведа) обзиром на радијус кретања.

Ради прихране дивљачи, првенствено медведа и делимично дивље свиње изнешено је 11820 кг. угинуле домаће стоке и 3705кг. кукуруза у зрну и клипу. Такође на солишта за све врсте дивљачи изнешено је 407 кг соли за дивљач.

У 2021.години, пријављене су штете на имовини власника у ловишту у 37 случајева и то у 20 случајева од дивљих свиња, у 15 случајева од медведа и у 3 случаја од срнеће дивљачи и јелена. Штете од дивљих свиња и јелена у износу од 101500 динара исплаћене су власницима имовине, а ради накнаде штете од медведа власницима је дато упуство и поступак накнаде штете од ресорног Министарства. Такође, одређен број штета од дивљих свиња није исплаћен јер је у току сачињавање споразума о накнади штете.Из Буџетског фонда за ловство добијена су средства у износу од 2.050.000 динара.

Риболова фауна

Риболовним водама Националног парка Тара, управљало се на основу Годишњег програма унапређења рибарства за 2021 годину, усаглашеног са Програмом управљања рибарским подручјем “Националног парка Тара” за период 2013-2022.година.

Активности на праћењу стања риболовних вода одвијале су се кроз редовну контролу риболовних вода у Заовинама и Перућцу. Рибарско подручје „Национални парк Тара“ користи се искључиво, за рекреативни риболов, тако да се издају дозволе само за ту врсту риболова.

Цену дозвола за рекреативни риболов одређује корисник у току текуће за наредну годину и она износи 4500 динара за годишњу дозволу за рекреативни риболов, 2000 динара за вишедневну (седмодневну) и 1000 динара за дневну дозволу. У току године издато је укупно 197 комада годишњих дозвола, 15 комада седмодневних и 93 комада дневних дозвола за рекреативни риболов укупне вредности 1.009.500 динара.

е) Мониторинг шума

Праћење процеса сушења шума

Активности на заштити шумских екосистема вршене су кроз праћење стања шума на постављеним огледним површинама. Посебна активност на заштити шума одвијала се кроз мониторинг инсеката односно сипаца поткорњака и њихово сузбијање применом феромонских клопки.

Настављено је спровођење неопходних мера заштите шума од сушења, кроз уклањање погодног материјала из шуме за размножавање штетних инсеката, успостављање шумског реда, праћење саме динамике процеса сушења и здравственог стања шума.

Мониторинг шума од напада поткорњака сипаца, спроводио се на површини од 6229,8 ха, на надморским висинама од 900-1500 м. Третирана површина, односно површина на којима су постављене клопке је 5222 ха. У поступку јавне набавке, набављени су феромони у количини од 2300 комада за државне шуме и 100 комада за заштиту приватних шума. Постављено је укупно 930 клопки за праћење поткорњака у државним шумама и 50 комада клопки за мониторинг приватних шума.

За реализацију активности на заштити шума, добијена су средства из Буџетског фонда шума - Управа за шуме, у износу од 4.574.740 динара за државне шуме и приватне шуме, за набавку феромона и додатно ангажоване раднике на заштити шума.

Крајем марта и почетком априла, почело се са постављањем феромонских клопки са одговарајућим феромонима, на 15-20 дана вршило се обилажење клопки и њихово праћење. За време мониторинга, прикупљено је 7500 теренских узорака а улови су евидентирани у базу података. Укупно на подручју парка, у државним шумама, прикупљено 8.678.702 поткорњака што је знатно више него у 2020.години (4.877.853 поткорњака и 2019.године 6.810.112 поткорњака. Анализирано појединачно по врстама прикупљено је:

Врста поткорњака	Укупно ухваћених поткорњака
<i>Ips typographus</i>	2 089 736
<i>P. chalcographus</i>	6 479 186
<i>Pityokteines curvidens</i>	102 377
<i>Ips sexdentatus</i>	76
<i>T. lineatum</i>	8 327

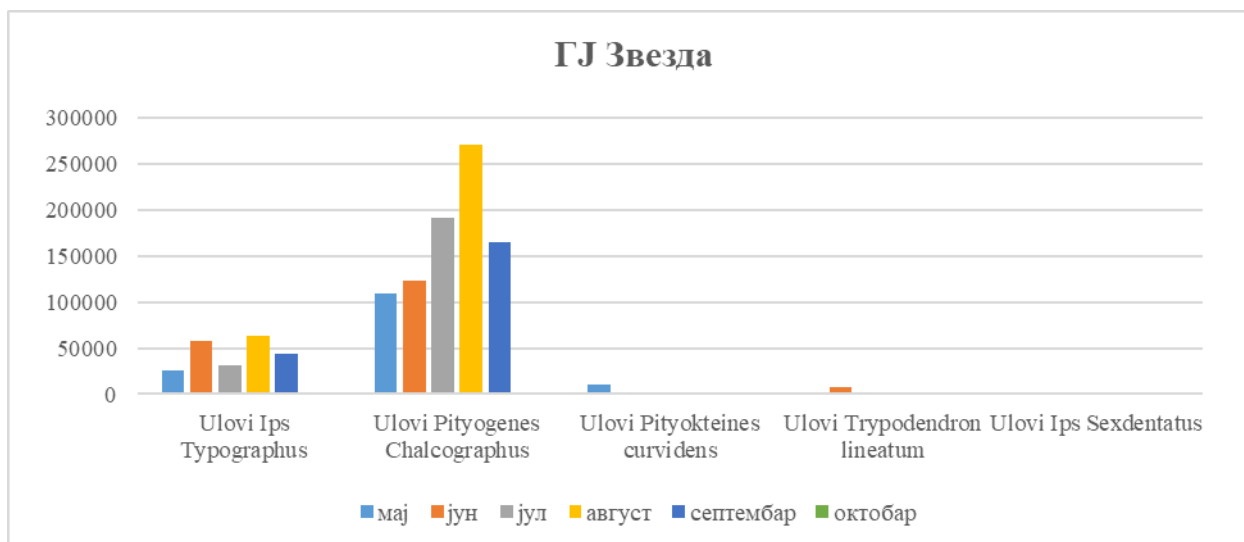
На основу резултата мониторинга сипаца поткорњака констатовано је значајније присуство осмозубог смрчевог поткорњака (*Ips Typographus*), као и шестозубог смрчевог поткорњака (*Pityogenes Chalcographus*) на појединим локалитетима. Забележено је и присуство осталих штетних врста поткорњака али у незнатном броју.

Газдинска јединица „Звезда“

У ГЈ „Звезда“ јаки напади *Ips Typographus* и *P. Chalcographus* су констатовани на локалитету „Камено брдо“ одељења (33-а.). Јаки напади су константовани на месту званом „Смиљевац“ и у Јагоштици „Пиштала“ и „Браутово брдо“. Такође, јаки напади су констатовани у одељењу 35-а и 37-а.

Улови поткорњака - врста	април	јун	јул	август	септембар	октобар
Ips Typographus	25693	57313	31016	63168	43845	0
Pityogenes Chalcographus	109180	123268	192168	270520	164870	0
Pityokteines curvidens	10115	1255	40	23	0	0
Trypodendron lineatum	1010	7000	280	2	20	0
Ips Sexdentatus	0	0	0	0	0	0

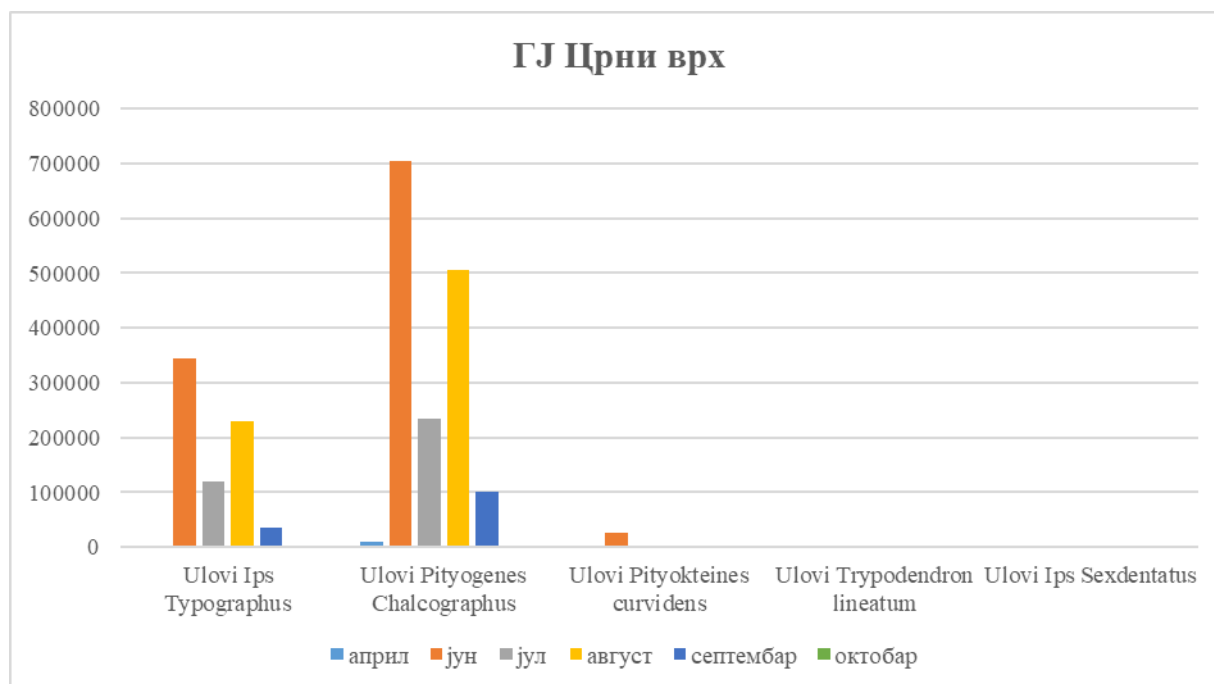
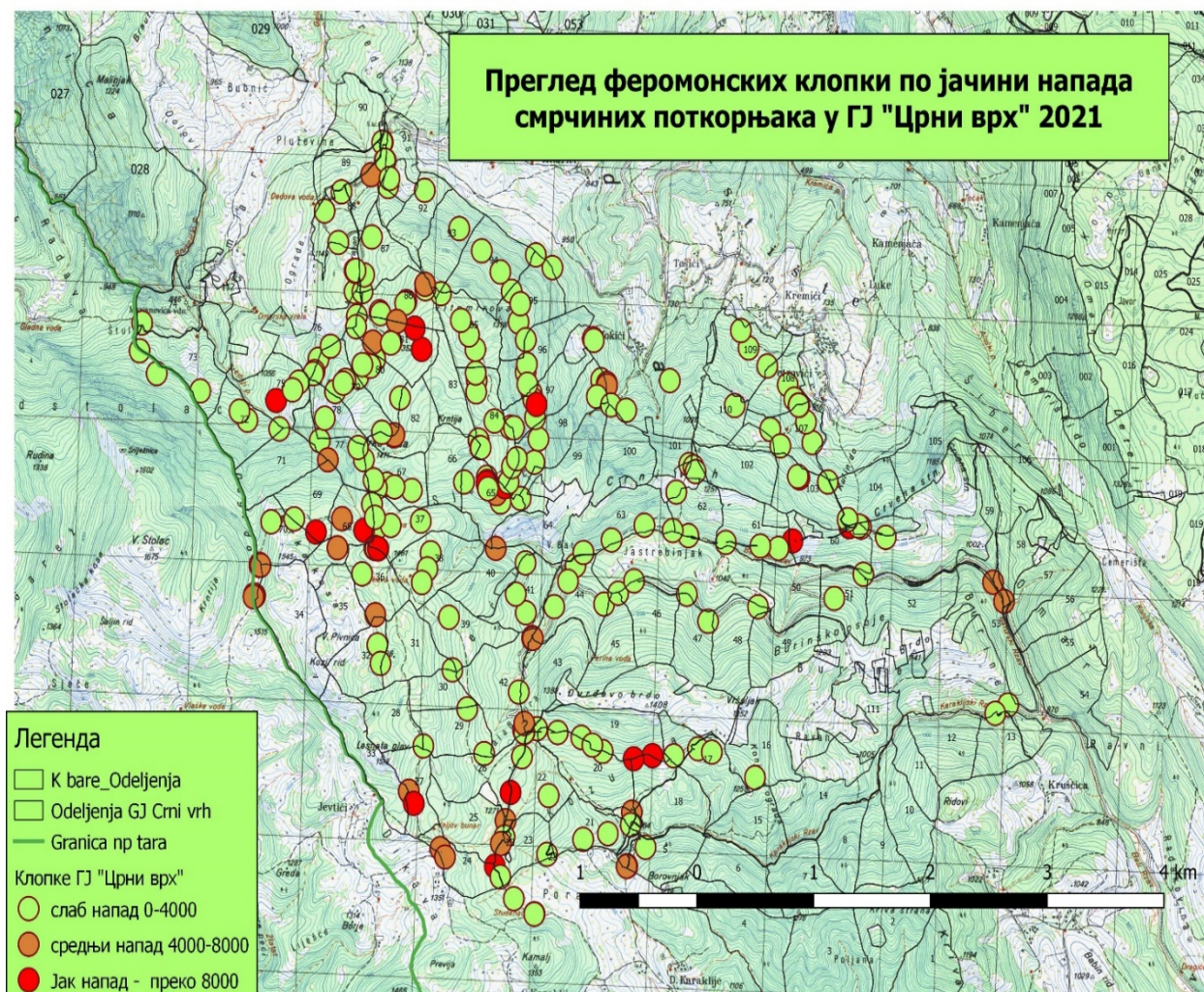

Газдинска јединица „Црни Врх“

У оквиру ГЈ „Црни врх“ јаки напади *Ips typographus* и *P. chalcographus* су констатовани на локалитету „Биљег“ одељење (60-а), Дикава“ (27-а), такође јаки напади Р. смрчених поткорњака су констатовани на „Козули“, одељења 20-а, 22-а, „Капетанова вода“ одељење 37-а, 68-а, 69-а, „Сјенић“, одељење 65-а, 84-а, „Витомировац“, одељења 81-а

Преглед улова поткорњака по врстама:

Улови поткорњака - врста	мај	јун	јул	август	септембар	октобар
Ips Typographus	3278	345381	119184	229640	35624	0
Pityogenes Chalcographus	10320	705628	233560	505920	100770	0
Pityokteines curvidens	100	26775	1220	0	70	0
Trypodendron lineatum	0	0	0	0	0	0
Ips Sexdentatus	0	10	0	0	50	0

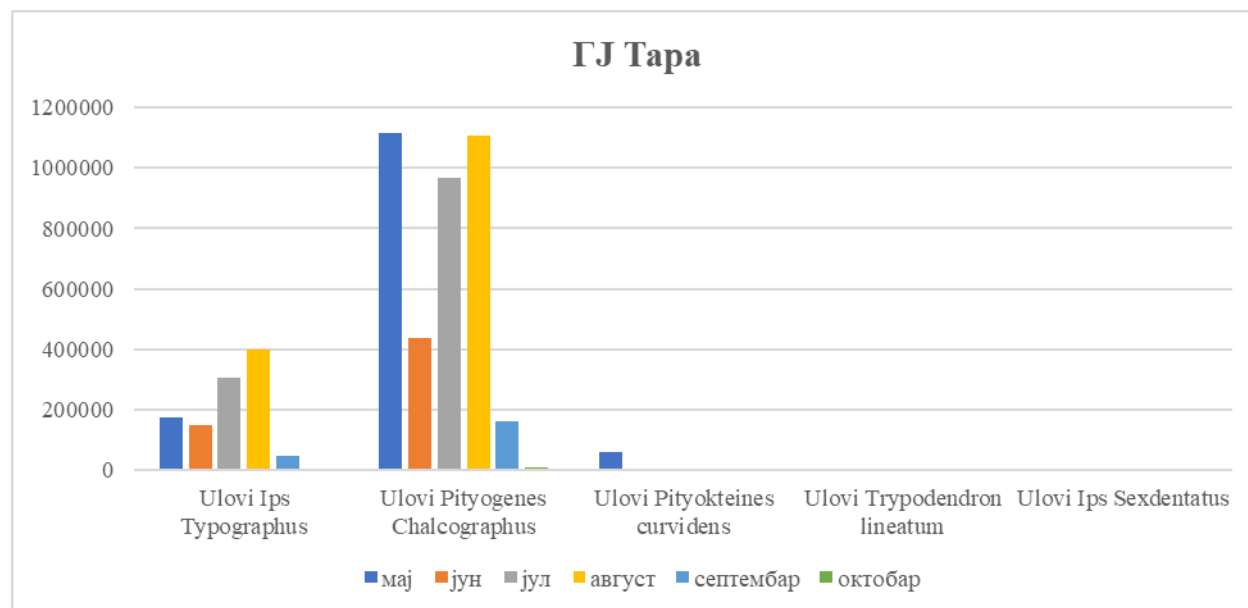

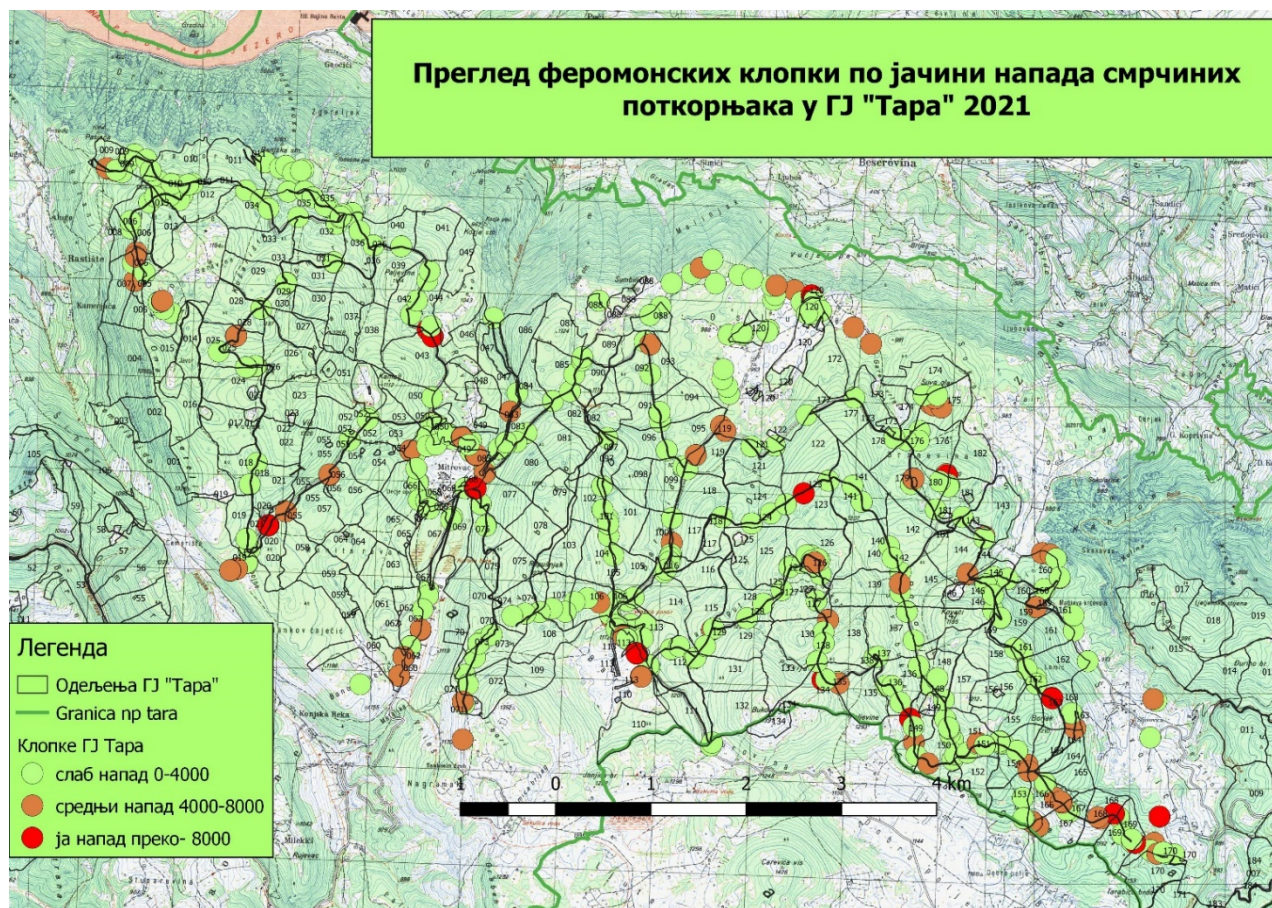
Газдинска јединица „Тара“

У оквиру ГЈ Тара јаки напади смрчних поткорњака су констатовани у делу „Крња јела“, одељења (62-а, 70-а), „Ослуша“(120-с), приватне шуме, „Тарабића брдо - Гребен“(168-а, 169-а). Јак напад ових поткорњака је забележен у одељењу 123-а „средњи пут“, затим на „Митровцу“ у одељењу 77-а. „Бесеровачке बारे“, одељење 113-а.

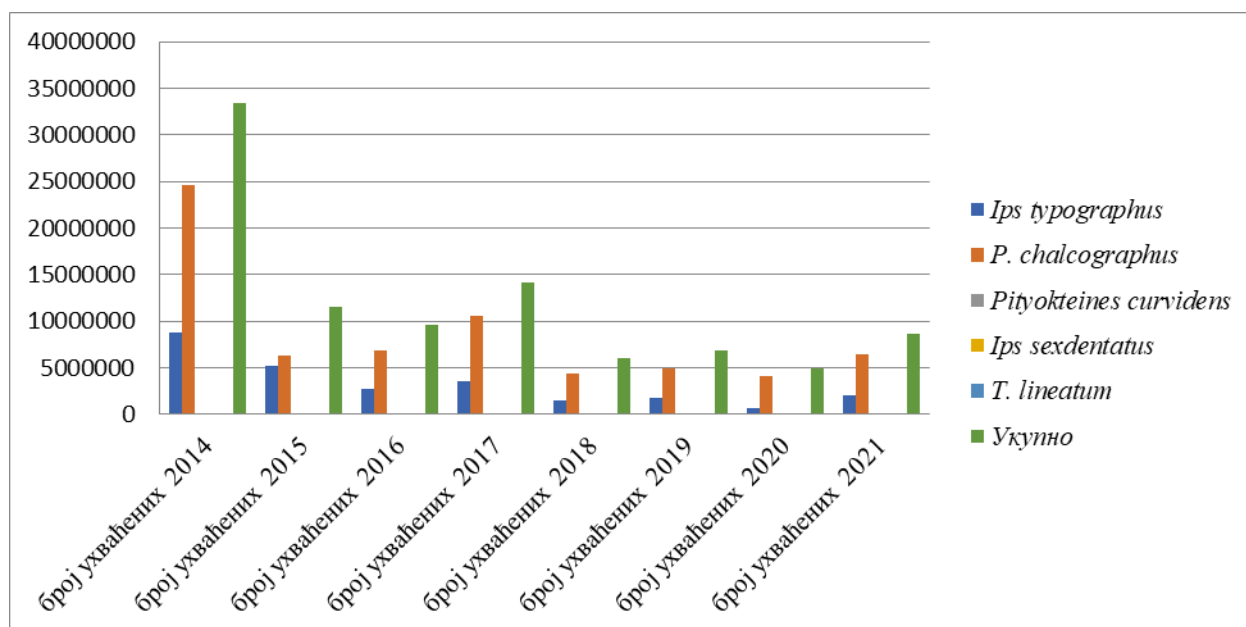
Преглед улова поткорњака по врстама:

Улови поткорњака - врста	мај	јун	јул	август	септембар	октобар
<i>Ips Typographus</i>	174618	150033	303614	399854	45194	2251
<i>Pityogenes Chalcographus</i>	1117664	437536	968160	1106320	159790	6892
Улови <i>Pityokteines curvidens</i>	58869	2750	730	430	0	0
<i>Trypodendron lineatum</i>	15	0	0	0	0	0
<i>Ips Sexdentatus</i>	0	0	0	0	0	0

Након мониторинга поткорњака у шумама Националног парка Тара који се спроводио у периоду од априла до октобра 2021. године може се рећи да је бројност популација поткорњака у нормалним границама, што је и н аграфикону приказано:

У циљу праћења бројности штеточина, као и откривање симптома болести у храстовим и буковим шумама у огледним пољима (61-а ГЈ „Комуналне шуме“, 13-а МЗ „Рача“). Периодично према календару развића штеточина вршио се обилазак огледних поља, евидентирао се присуство штеточина, односно пратило здравствено стање састојина.

У складу са Законом о шумама, а за потребе укупног праћења стања шума у Србији, вршен је унос података у Базу, у складу са упутствима и препорукама Института за шумарство за праћење појединих штетних организама, болести и шумских пожара. Уношење се вршило континуирано, у складу са циклусима развића штетних организама, укупно је у базу унето 9369 записа.

Нега и обнављање шума

Активности на нези и обнављању шума, подразумевале су неговање засада и пошумљених површина, као и сакупљање семена и производња садног материјала. Вршени су радови на нези шумских засада до пете године старости кроз кошење корова у 9а и 166а одељењу ГЈ „Тара“, одељењима 30а и 32а у ГЈ „Звезда“ и 26 у ГЈ „Заовине“.

У расадницима, вршени су редовни радови на нези садног материјала, ожиљавање садница, производња шумског садног материјала, као и продаја декоративног садног материјала.

Извршена су два здравствена прегледа регистрованих семенских објеката и два шумска расадника „Калуђерске баре“ и „Луг“. Приликом прегледа регистрованих семенских објеката од стране одговорног лица које је извршило контролу, оцена урода семена врста *Abies alba* оцењена је са IV по Карпер-у *Picea abies* са IV по Карпер-у, *Picea omorika* оцењена је са II по Карпер-у.

На основу стручне процене и урода семена, вршено је сакупљање репродуктивног материјала, сакупљено је 34кг семена јеле, 4 кг семена букве и 2,2кг семена смрче. Сакупљено семе се користи за производњу садница у расадницима. Укупно је произведено 94559 садница за пошумљавање, вишегодишњих шумских садница 13215 комада, декоративних садница 4956 и садница лековитог биља 41134 комада. До краја новембра продато је 10382 садница у расаднику „Калуђерске баре“ и 3365 садница у расаднику „Луг“.

Радови на производњи семена и садница, суфинансирани су у износу од 102.520,00 динара од стране Управе за шуме, односно Буџетског фонда шума.

Планирање и уређивање шума

Активности на уређивању шума односила се на теренске радове на таксацији шума у газдинској јединици „Звезда“. У извођењу активности на тоталном премере, поред запослених, учествовали су и ангажовани радници преко услужне агенције.

Завршена је обрада података и израда Основе газдовања шумама за газдинску јединицу „Звезда“ за период 2022-2031. година.

Поред наведених активности, вршено је ажурирање електронске базе јавне својине корисника, ажурирање катастарских података и графичких приказа катастра, геодетско снимање и обележавање граница поседа.

Коришћење шума

По плану сеча, у четири газдинске јединице, на основу дозначене дрвне запремине (до подношења извештаја) остварена је производња дрвних сортимената у количини од

38.035,27м³ и прм шумских сортимената (81,9% плана). Реализацијом редовних планова сеча обнављања и плана проредних сеча остварена је производња од 31.193,65 м³ и прм шумских сортимената (75,3% плана). Кроз случајне приносе произведено је 6.841,62 м³ и прм шумских сортимената (136,8% плана).

Извршена је дознака по Плану сеча обнављања и Плану проредних сеча за 2022.годину, укупно је дозначено 34.810,00 м³.

Вршени су и стручни послови на газдовању приватним шумама у складу са Програмом газдовања шумама сопственика за период 2012-2021.година и планираним активностима за 2021.годину.

До подношења извештаја, укупно је дозначено 14.581,30 м³, код 526 сопственика, обрачуната накнада за коришћење шума је 2.139.979 динара.

Вршена је стална контрола стања шума у приватном власништву. Констатовано је 17 бесправних радњи, када су написани записници на лицу места. Републички шумарски инспектор је информисан о свим утврђеним незаконитим радњама у шумама у приватном власништву.

У току априла 2021.године почела је реализација пројекта заштите шума применом феромонских клопки – приватне шуме – у току 2021.године, који је финансиран од Министарства пољопривреде и заштите животне средине Уговором о коришћењу средстава буџетског фонда за шуме републике Србије за заштиту од болести и штеточина у 2020.години, број : 401-00-386/2021-10 од 24.5.2021.године. Постављањено је 30 феромонских клопки са одговарајућим феромонима. Од маја до октобра вршен је мониторинг и пражњење феромонских клопки, а крајем јуна и почетком јула извршена је замена феромона. Може се констатовати умерено јак напад на читавој третираној површини. Укупно је ухваћено 1.471.510 сипаца, односно 1.388.900 јединки *Pityoganes chalcographus* и 82.610 јединки *Ips tyrographus*.

Дана 05.08.2021.године је избио високи пожар на месту званом Пасак у КО Заовине. Захваћена пожаром је шума бора, смрче и букве на процењеној површини од око 15 хектара. Шуме захваћене пожаром су у приватном власништву. Пожар је локализован 06.08.2021.године. Дежурства на пожару су организована до 20.08.2021.године у којима су учествовали Ватрогасци из Бајине Баште и радници ЈП“Национални парк Тара“.

Стална стручна едукација шумовласника вршена је о потреби што бржег уклањања сувих и оштећених стабала из шуме, како би се смањио интензитет сушења.

Свакодневно је пружана стручна помоћ и едукација шумовласника, нарочито о потреби побољшања стања шума у приватном власништву.

ж) Мониторинг климе

Континуирано су праћени подаци о ваздуху и детаљнији приказ биће приказан у Извештају о стању природних вредности.

Једна метеоролошка станица, типа “Davies Vantage Pro, налази се на Митровцу, на надморској висини од 1065 м, а друга на Предовом Крсту на надморској висини од 1090м. Недалеко од станице на Митровцу, постављена су и четири сензора за мерење температуре и влажности земљишта, на два места са различитом микроклимом, на дубинама од 10 и 20 цм.

Месец са највишом средњом температуром ваздуха био је јул (24.3°C). Највиша апсолутна температура ваздуха забележена је 03.јула (32.4°C), најнижа забележена температура била 13.фебруара -13.4 °C.

Месец са највећом количином падавина био је новембар са 116 мм, односно максимум од 31,6мм, дана 05. новембра. Највећа брзина ветра је износила је 16,1м/сек, дана 24.јанара.

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

Температура ваздуха у °С:

Месец у 2021. години	Средња макс. °С	Средња мин. °С	Средња темп. °С	Датум у месецу	Макс.темп. у месецу °С	Датум у месецу	Мин.тем. у месецу °С
1	0.3	-4.1	-1.9	22	6.8	18	-12.6
2	6	-1.9	1.8	26	15.1	13	-13.4
3	4	-3	0.3	4	14.7	7	-9.8
4	9.2	0	4.2	30	21.7	8	-6.9
5	16.7	6.6	11.4	25	25.4	9	1.7
6	22.1	12.1	16.6	24	30.4	1	3.8
7	24.3	14.5	19	28	32.4	3	10.8
8	23.1	12.8	17.7	1	32.1	30	4.7
9	17.7	9.1	12.9	15	24.4	24	1.6
10	9.4	2.4	5.5	5	20.2	25	-1.9
11	8.2	1	4.3	7	18.1	30	-5.4
12	1.8	-3	-0.9	2	7.7	23	-10.4
	11.9	3.9	7.6		32.4		-13.4

Падавине у мм:

Година	Месец	Укупно у мм	Макс. Дневно у мм	Датум у месецу	Дана са кишом преко		
					0,2мм	2мм	20мм
2021	1	101.5	19	29	17	11	0
2021	2	37.6	12.8	11	12	5	0
2021	3	52.4	11.2	11	15	7	0
2021	4	50.6	9.2	3	22	10	0
2021	5	65.2	15.4	20	15	11	0
2021	6	40.8	16.6	22	11	6	0
2021	7	77.4	24.2	9	10	7	1
2021	8	46.8	12.2	28	10	6	0
2021	9	36.2	12.4	18	11	6	0
2021	10	70.2	12.2	23	17	11	0
2021	11	116	31.6	5	17	11	2
2021	12	106.6	26	9	19	13	1
		801.3	31.6		176	104	4

Брзина ветра м/с:

Година	Месец	Просек	Максимум м/с	Датум	Доминантни правац
2021	1	0.8	16.1	24	W
2021	2	0.9	13.9	6	W
2021	3	0.7	12.5	14	W
2021	4	0.6	9.4	30	W
2021	5	0.8	12.5	7	W
2021	6	0.3	8	25	E
2021	7	0.3	6.3	9	E

2021	8	0.4	10.3	17	E
2021	9	0.3	7.6	17	E
2021	10	0.3	10.3	21	E
2021	11	0.7	18.3	4	W
2021	12	0.8	14.8	24	W
		0.6	18.3		W

з) Мониторинг вода

Праћење квалитета површинских вода, спроводило се у складу са „Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода“. Параметри који су били предмет праћења су биолошки и физичко-хемијски параметри који су од значаја за дефинисање категорије површинске воде, а које је било могуће спровести са постојећом лабораторијом.

Праћење квалитета вршено је на локалитетима површинских вода, на водотоковима и на акумулацијама у парку. Водотоци који су праћени су : Змајевачки поток, Караклијски Рзав, Батурски Рзав, Јокића поток и Дервента и акумулација Перућац. На основу анализе физичко хемијских елемената квалитета вода, може се констатовати да су воде у оквирима вода I категорије.

и) Мониторинг спелеолошких објеката и геонаслеђа

Валоризација и инвентаризација спелеолошких објеката на подручју парка је од великог значаја. Настављена је сарадња са Друштвом истраживача “Владимир Мандић Манда” из Ваљева на спелеолошких истраживању подручја Јагоштице и и Предовог Крста, посебно Јаме код Чехове куће, као значајног спелеолошког објеката и објекта геоморфолошког наслеђа.

2.2.2. Активности на одржавању и унапређењу стања створених вредности

а) Културно – историјске вредности

У току године, кроз организоване посете Националном парку Тара, промовисане су и културно-историјске вредности Националног парка, посебно манастир Рача и некрополе стећака у Перућцу и Растишћима.

2.2.3. Уређење и одржавање грађевинског земљишта и објеката

Активности на уређењу грађевинског земљишта и простора у Националном парку Тара односиле су се :

а) Реконструкција планинарског дома Митровац у Едукативни центар Митровац

Са инвестицијом реконструкције објеката – планинарског дома Митровац, који је некада био радничка барака, започело се у 2018. години кроз израду пројектне документације за реконструкцију објекта и извођењу I фазе реконструкције.

Кроз инвестицију у 2018. години и 2019. годин, извршени су радови на рушењу објекта,

поновном зидању објекта у постојећим габаритима, зидању поткровља и подизању новог крова. Извршено је постављање спољне столарије.

Друга фаза реконструкције, која се односила на занатске радове (изградња водовода, канализације и електроинсталације, спољно и унутрашње малтерисање, постављање фасаде, олука, постављање тротора и уређење око објекта) започела је крајем 2019.године, а завршена крајем августа 2020.године. Наведена активност, у 2020.години, суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 4.500.000,00 динара и Министарства трговине, туризма и телекомуникација у износу од 10.000.000,00 динара.

Трећа фаза реконструкције односила се на машинске инсталације и занатске радове (керамичке плочице, керамички радови, набавка и уградња подова, набавка и уградња санитарије и фазадно-молерске радове). Наведена активност, суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 3.000.000,00 динара и Министарства трговине, туризма и телекомуникација у износу од 10.000.000,00 динара.

б) Замена кровне покривке на објекту управне зграде Предов Крст

На постојећем објекту управне зграде – лугарнице Предов Крст, извршена је замена кровне покривке од шиндре са покривком од црепа, тамне боје. Укупна инвестиција износила је 1.531.380,00 динара и финансирана је сопственим средствима.

в) Уградња пречишћивача за отпадне воде за објекте на Предовом Крсту

За потребе радне јединице на Предовом Крсту, управне зграде и планинарског дома, извршена је набавка и уградња пречишћивача за отпадне воде, са изградњом канализационе мреже од објекта до пречишћивача. За наведену активност утрошена су средства суфинансирања од Министарства заштите животне средине у износу од 1.000.000,00 динара. Укупна инвестиције износила је 1.900.000,00 динара.

г) Замена кровне покривке на објекту Центра за посетиоце на Митровцу

Извршена је замена крова у Центру за посетиоце на Митровцу, у виду замене кровне покривке од шиндре, која је дотрајала са покривком од црепа. Укупна инвестиција износила је 1.460.680,00 динара и финансирана је сопственим средствима.

д) Инвестиције на објекту Едукативног центра Рачанска Шљивовица

Едукативни центар Рачанкса Шљивовица, реконструисан је и опремљен 2006.године за потребе одржавања Кампа младих чувара, школе у природи, мањих семинара и едукативних радионица. Извршена је санација и обнављање постојећег намештаја у објекту, санација мокрих чворова и набавка котла на пелет.

Такође, извршено је и уређење чесме са водом за пиће. Наведена инвестиција, финансира је из средстава субвенција Министарства заштите животне средине у износу од 2.000.000,00 динара.

ђ) Пројектовање, изградња и одржавање путева

Пројектовање, изградња и одржавање путева је редовна активност на реконструкцији шумских путева у свим газдинским јединицама, санације регистрованих клизишта и изградња

шумских влака. Наведени путеви су у функцији газдовања шума и суфинансирају се из средстава за одрживи развој и унапређење шума Буџета Републике Србије, преко Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде -Управа за шуме.

За реализацију планираних активности на изградњи шумских путева, добијена су средства у износу од 10.718.418,00. динара.

Вршено је и редовно одржавање шумских путева и изградња шумских влака, санација клизишта, у свим газдинским јединицама, утрошена средства износила су 4. динара,

Уговорени су и радови на асфалтирању путева у Националном парку Тара, по оквирном споразуму, у износу од 10.000.000 динара.

е) Набавка радних машина, теренских возила, алата и опреме

Набавка радних машина, теренских возила, алата и опреме односи се на набавку теренских возила, укупно је набављено четири возила (служба чувара, службу лова, комерцијална служба и радионица), зглобни трактор за радну јединицу Митровац, као и набавка моторних тестера за потребе газдовања шумама, радних алата за стручне службе за потребе газдовања шумама.

У току је процедура набавке ватрогасног камиона цистерне, средства у износу од 15.500.000 динара, добијена су из Управе за шуме.

За потребе стручних служби набављена је неопходна опрема (компјутери, штампачи, фото апарти, гпс и сл.).

ж) Уређење простора- шетних стаза, одржавање излетишта и видиковаца

Митровац:

- шетна стаза”Совина учионица” - постављене клупа за децу, нова табла са правилима понашања и табла са картом НП Тара.

Калуђерске Баре

- Постављена ограда око виле „Милица“ на Калуђерским Барама,
- Постављена велика инфо-табла за Солотушу- са бетонским стопама и кровом од црепа.

Шетна стаза Рача

- Направљена и постављена 3 комплета клупа и столова.
- Проширена шетна стаза према Скиту, којом се заобилази велико клизиште на шетној стази Рача. Направљена ограда са рукохватима дужине 35м,
- Направљен нови мостић код једног од извора на старој путањи стазе.

Шетна стаза Јараевац:

- Уклоњена стара шетна платформа на улазу стазе-дужина преко 60м,
- Направљена мала платформа са оградом око 10м² површине, поред улаза у расадник,
- Реновиран мост „Борови“,
- На реновираном мосту-брани, постављена нова дрвена ограда,
- Направљен мост-платформа дужине 12м и ширине 1м на месту старог улаза,
- Замењене даске на критичним прелазима преко стазе у величини 15м².
- Постављено 8 информативних табли дуж стазе и сто са две клупе од облица.

Видиковац Бањска стена:

- Уклоњена стара надстрешница,
- На Бањској стени измењане ограде на видиковцима,
- Постављене три мање надстрешнице са по две клупе и четири засебне клупе,

- Постављено 5 табли дуж пута према Бањској стени (едукативне табле: поскок, медвед, срна, дивокоза и сури орао).

Видиковац Грановина

- Постављена дрвена ограда, 3 клупе и сто.

Солотуша

- Постављени путокази туристичке сигнализације.

Видиковац Сјенич

- Постављена два нова стола и 6 клупа,
- На осматрачници постављени нови косници.

Видиковац Јањач

- Постављен телескоп на видиковцу.

Расадник

- Направљена два комплета дрвених клупа и столова.

3. ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОР УГРОЖАВАЊА

3.1. Урбанизација подручја

Током последњих година постоји тенденција екстензивног ширења насеља и урбанизације услед изградње викенд објеката. Изузетан притисак на подручју, изражен је изградњом викенд објеката на подручју туристичких центара Калуђерских Бара, Шљивовице, Митровца, Ослуше, Соколине и подручја Секулић у Заовинама.

За подручје Калуђерских Бара, Шљивовице, Соколине и Ослуше постоје урбанистички планови али постоји и притисак за изградњу викенд објекта ван зона који су предвиђени за градњу.

3.2. Недостатак комуналне инфраструктура

У највећем делу парка организовано је одношење комуналног отпада из контејнера постављених на јавним површинама. У 2021. години успостављен је и систем одношења отпада из индивидуалних домаћинстава, што је значајан напредак у управљању комуналним отпадом на простору Националног парка Тара.

Неадекватно одлагање отпада јавља се углавном у селима и насељима у Националном парку Тара, у виду мањих сметлишта, баченог отпада поред пута, у увалама у шумама и потоцима. Тај проблем је је више везан за лоше навике становништва и за ниску еколошку свест људи.

Управљач се труди да организовањем акција чишћења отпада са својим чуварима, са планинарима, школском децом и слично, уклони регистрована сметлишта и да својим примером, утиче на повећање свести људи.

3.3. Нерешен систем одвода отпадних вода

На подручју парка, непостоји изграђена канализациона мрежа и системски решено питање одвода отпадних вода. Објекти Војне установе „Тара“ на Калуђерским Барама, објекти ЈП „Национални парк Тара“ на Митровцу и Центар дејчих летовалишта Митровац, имају индивидуалне пречишћиваче за фекалну канализацију, док остали објекти немају изграђен

систем пречишћавање вода, већ се оне директно одводе у септичке јаме које су углавном пропусне, што за последицу има загађење површинских и подземних вода подручја.

3.4. Развој неадекватних облика туризма за заштићено подручје

На подручју парка, чест је притисак за одржавање одређених спортских манифестација као што су мото трке, употреба четвороточкаша који су неадекватни облици туризма за заштићено подручје и представљају нарушавајући фактор. Као и у 2020.години и у 2021.години, посебан је био притисак на природу, употреба квадова на више локација на простору парка. Због кретања квадова на видиковцима, писана је прекршајна пријава против починиоца дела и поступак је у процедури.

3.5. Пожари

Подручје парка као шумско подручје са четинарским врстама, веома је изложено ризицима од избијања шумских пожара. У највећем броју случајева, људски фактор је узрок избијања пожара, мада на подручју Таре, чести су и удари грома и електронско пражњење је узрок пожара који директно угрожавају живи свет подручја.

У извештајном периоду било је више пожара у чијем гашењу су учествовали и запослени парка:

- пожар на приватном имању у Растишту, страдао власник,
- пожар Гостиље и Велики Столац (у пограничном делу у Републици Српској),
- мањи пожар у резервату Било са Панчићевом омориком,
- Пожар Пасат, Заовине,
- пожар Ослуша, изгорела приватна викендица.

3.6. Саобраћајна инфраструктура

Саобраћајну мрежу чине путеви II категорије и саобраћајнице локалног карактера. На подручју парка, заступљена је густо развијена мрежа шумских макадамских путева чија је главна намена примена мера неге и одрживо коришћење шумских екосистема. Густина саобраћаја на наведним путевима је ниска и не угрожава у озбиљнијој мери живи свет подручја парка, али у туристичким зонама, густина саобраћаја у сезонама је већа, што доводи до узнемиравање фауне.

3.7. Хидроенергетски објекти

На ширем подручју НП Тара налази се више хидроенергетских објеката. Преграђивањем тока реке Дрине и изградњом ХЕ „Бајина Башта“ формирана је акумулација „Перућац“ која се налази у укупној дужини од 26 км у националном парку (укупна дужина акумулације 52 км, а запремина 210 м³). Негативне последице на живи свет, ових објеката је у деградацији и фрагментацији станишта и поремећаја функција екосистема.

Популације аутохтоних врста риба услед измењених услова и непостојања рибље стазе промениле су значајно свој статус на подручју. Наведени хидроенергетски објекти имају и значајан утицај у погледу измењених микроклиматских услова и утицаја на живи свет и здравље људи.

3.8. Експлоатација минералних сировина

На подручју парка, врши се експлоатација минералних сировина са наменом изградње и поправке шумских и локалних путева. И у 2021.години, вршена је експлоатација минералних сировина за изградњу локалних путева, посебно у селу Заовине. Активност су вршила удружења шумовласника и месне заједнице са подручја Националног парка Тара. Такође, за санацију путева у функцији управљања заштићеном подручјем и управљач је вршио коришћење камена за санацију и изградњу шумских путева.

3.9. Бесправна изградња објеката

И у 2021.години, евидентирана је бесправна изградња објеката, углавном у Заовинама, насеље Секулић. Укупно је евидентирано 18 бесправно изграђених објеката, сви су у трећој зони заштите. У КО Коњска река изграђено је 8 објеката, један објекат је изграђен мимо плана детаљне разраде планиране за изградњу објеката. Осам објеката изграђено је у КО Бесеровина, један у КО Растите и један у КО Зауглинама који је, такође, мимо плана детаљне разраде планиране за изградњу објеката. Сви објекти су записнички евидентирани и предати надлежним грађевинским инспекцијама на даље поступање.

По решењу о извршењу бесправно изграђених објеката, републичког грађевинског инспектора уклоњена су два стамбена објекта на обали језера Перућац. У поступку је процес поступања по поднетим кривичним пријавама у вези осам бесправно изграђених објеката из 2020.године.

У 2021.години изадата су и 34 позитивна мишљења у поступку озакоњења објеката и 17 позитивних мишљења за постављање привремених објеката. Општинска управа Бајина Башта, издала је укупно 57 дозвола за изградњу објеката у Националном парку Тара.

На језеру Перућац евидентирано је 16 нових понтонских објеката у 2021.години, тако да је укупан број евидентираних сплавов и понтонских објеката 124 на језеру Перућац.

4. ПРЕГЛЕД НАУЧНО-ИСТАЖИВАЧКИХ, ОБРАЗОВНИХ И КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

Приоритетне задаци научно истарживачког и образовног рада произилазе из стања природних и створених вредности и потребе њихове заштите, очувања и унапређења.

Научно истраживачки радови спровођени у извештајном периоду су:

- Праћење миграције птица и слепих мишева трајним обележавањем алуминијским прстеновима - пројекат реализује Природњачки музеј Београд. Вишегодишњи пројекат, по дозволи број 353-01-1842/2014-17,
- Наставља се и пројекат праћења популације медведа помоћу електронских огрлица пројекат “Мониторинг популације мрког медведа”-Биолошки факултет и WWF-светски фонд за природу,
- Истраживање Nematoda на свим стаништима у Националном парку Тара-Пољопривредни факултет Београд, пројекат је вишегодишњи и део је докторске дисертације,
- Генетска истраживања оморике - Биолошки факултет, Биолошки институт и Институт за шумарство,

- Праћење стања шума на биоиндикацијским тачкама - Институт за шумарство-Београд,
- Пројекат технолошког развоја“ Адаптација и одрживо коришћење шума у циљу смањења негативних последица екстремних промена климе“- Институт за низијско управљање шумама и животну средину - Нови Сад.

Издате сагласности за истраживања :

- Сагласности за истраживање и пописивање организама (биљака, гљива и инсеката) на територији „Националног парка Тара“ – Биолошком друштву „Јосиф Панчић“ - Београд,
- Сагласности за истраживање и пописивање организама (флоре, гљива, орнитофауне, инсеката и херпетофауне) на територији „Националног парка Тара“ –научно - истраживачком друштву „Јосиф Панчић“ – Нови Сад,
- Сагласност за истраживање Панчићеве оморице популације у Првом степену заштите Црвене стене – Институт за шумарство Београд,
- Сагласност за истраживање врсте *Centaurea derwentana* – Биолошки факултет Београд.

5. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ПОДРУЧЈА И САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУЧИМ КОРИСНИЦИМА

5.1. Промоција

5.1.1. Медијско приказивање

Вршена је континуирана сарадња са локалним, регионалним и републичким штампаним и електронским медијима (текстови, репортаже, снимање и емитовање манифестација поводом обележавања еколошких датума, едукативне емисије и рад са школском децом, спортско-рекреативне активности). Укупне активности на медијском приказивању:

- 10.01. Снимање прилога за емисију „Добра земља“ ТВ Б92,
- 12.01. Снимање прилога за емисију „150 минута“ ТВ “Прва”,
- 09.02. Послат текст о НП Тара и посматрању медведа Туристичкој организацији Србије за потребе публиковања у ЕУ Травел магазину,
- 12.02. Медијима прослеђено обавештење о дивљој градњи у НП Тара,
- 12.02. Снимање прилога за емисију “150 минута”
- 12.02. Снимање прилога о дивљој градњи за вести ТВ Б92 и ТВ Прва
- 17.02. Послати одговори Телеграфу на питања у вези са дивљом градњом у НП Тара,
- 23.02. Снимање прилога о дивљој градњи за вести К1 и Нова С,
- 27-28.02. Снимање емисије “Идеалан викенд” за телекомове канале,
- 04.03. Додатак у дневном листу Данас о националним парковима у Србији (пренето и на интернет порталима),
- 28.03. укључење у Радио Београд један емисија “Поштована децо”,
- 08.04. Изјава за радио Слободна Европа у вези са почетком пројекта “МОСТ”,
- 15.04. Посета блогера из Енглеске “Dabble and Travel”,

- 20.04. Изјава за ТВ Лав+ о почетку реализације пројекта “МОСТ”,
- 20.04. Изјава за ТВ Лав+ о почетку реализације пројекта “Побољшање система управљања заштитом од пожара у прекограничном подручју БИХ и Србије”,
- 20.04. Изјава за ТВ Лав+ о улазним капијама,
- 21.04. Изјава за ТВ Б92 у вези са водостајем језера Заовине.
- 22.04. Изјава за ТВ Прва о водостају језера Заовине
- 22.04. Изјава за РИНУ о првомајским празницима у НП Тара,
- 22.04. Изјава за РИНУ дивљој градњи,
- 27.04. Изјава за Блиц о првомајским празницима у НП Тара,
- 29.04. Изјава за јутарњи програм ТВ Прва о првомајским празницима у НП Тара,
- 15.05. Изјава за радио Београд - најава туристичке сезоне,
- 15.05. Изјава за “Илустровану политику” - најава туристичке сезоне,
- 16.05. Укључење уживо у емисију “Прело у нашем сокаку” ТВ Хепи,
- 21.05. Изјава за ТВ Прва - Река Врело и стећци, некропола Мраморје,
- 24.05. Изјава за ТВ “Куир” поводом награде за очување ћирилице,
- 31.05. Саопштење за медије о ситуацији са дивљом градњом на простору НП Тара,
- 02-03.06. Снимање емисије “Од злата јабука” РТС поводом јубилеја НП Тара,
- 07-08.06. Студијска посета туристичких новинара у организацији Туристичке организације Србије,
- 10.06. Изјава за ТВ Нова С на тему дивље градње,
- 10.06. Изјава за ТВ К1 С на тему дивље градње,
- 14.06. Емитована емисија “Од злата јабука”,
- 17.06. Изјава за Дневник 1 РТС на тему дивље градње,
- 21.06. Послат текст поводом јубилеја НП Тара за Националну ревију Србија,
- 28.06. Послати текстови и фото материјал за чланак у Политици поводом јубилеја НП,
- 04.07. Укључење у јутарњи програм РТС-а,
- 07-10.07. Снимање промо спота поводом јубилеја 40 година НП Тара,
- 09.07. Снимање документарног филма поводом 40 година НП Тара,
- 16.07. Изјава за емисију “150 минута” ТВ Прва,
- 30.07. Изјава за електронске медије поводом пожара на Великом стоцу,
- 05.08. Прилог о медведима “150 минута” ТВ Прва,
- 06.08. Укључење у емисију “150 минута” ТВ Прва - пожари на Тари,
- 06.08. Укључење у емисију “Под стакленим звоном” Радио Нови Сад - туристичка сезона на Тари,
- 08.08. Укључење у емисију “Под стакленим звоном” Радио Нови Сад - пожари на Тари,
- 09.08. Чланак “Нови визуелни идентитет Таре” у дневном листу “Политика”,
- 11.08. Писана изјава за “Телеграф” у вези пожара на Великом стоцу,
- 11.08. Изјава за Радио српске дијаспоре - пожари на Тари,
- 16.08. Укључење у емисију “150 минута” ТВ Прва - пожари на Тари,
- 17.08. Прилог у “Дневнику 2” РТС-а - Опасности и понашање на планини,
- 18.08. Изјава за Центар за истраживачко новинарство - возња квадова,
- 21-22.08. Снимање емисије “Авантуре Србија” РТС,

- 31.08. Изјава за ТВ Нова С апи туризам у НП Тара,
- 18.09. Обилазак парка са новинаром из Француске Cristophe Migeon - гост Туристичке организације Србије,
- 18-21.09. Снимање емисије “Тијагов Балкан” (4 епизоде) за ТВ “Балкан трип”,
- 20.09. Објављен чланак ЦИНС-а “Квадови у заштићеним подручјима: Фрушка гора полигон, али и колатерална штета”,
- 24.09. Укључење у јутарњи програм РТС 1 - сарадња са НП Дрина,
- 24.09. Прилог у емисији “Ово је Србија” РТС 1 - сарадња са НП Дрина,
- 24.09. Изјава за ТВ К1 и ТАНЈУГ у вези са сарадњом са НП Дрина,
- 05-22.10. Снимање домаћег играног филма “Изолација” продукција “Викторија филм”,
- 18.10. Тура посматрања медведа за новинаре МОНДО ТВ,
- 21.10. Снимање РТС, прилози за ово је Србија и Дневник,
- 27-28.10. Снимање документарног филма “Вакцинација у Грузији и свету”,
- 29.10. Прилог у Дневнику РТС о шумама и њиховом значају,
- Промоција филма о 40 година Националног парка Тара,
- Прилози у локалним медијима,
- Ажурирање интернет презентације НП Тара,
- Одржавање налога на друштвеним мрежама – facebook, twiter, instagram и youtube.

За информативно – пропагандне активности, односно снимање свих догађаја по захтеву управљача и емитовање на локалној телевизији и радију, као и приказивање у локалним новинама, коришћења су средстава суфинансирања Министарства заштите животне средине, у износу од 300.000,00 динара.

5.1.2.Штампање промотивног материјала

- Одштампана монографија „Национални парк Тара – 40 година постојања“ у сарадњи са Заводом заштите природе Србије, суфинансирана средствима Министарства заштите животне средине у износу од 300.000,00 динара,
- Одштампана монографија “Лековито биље Националног парка Тара”,
- Штампање редовног пропагандног материјала,
- Припрема за штампу табли обавештења/упозорења за постављање по парку.

5.1.3. Пропагандне активности и презентација

а) Презентације:

- 18.02. Обилазак терена са колегама из Завода за заштиту природе Србије (П. Крст, Биљешка стена, Сјенич, Заовине, Јањач),
- 04.05. Посета парку и обилазак центра за посетиоце - представници туристичких агенција из Шпаније и ТА “Таратурс”,
- 05.05. Туристичка група из Русије Митровац - Бањска стена - Митровац - ТА “Explore Serbia” ,
- 11.06. Обилазак центра за посетиоце у Б. Башти и презентација за ученике ОШ “Душан Јерковић” Костојевићи,
- 04.06. Обилазак терена са колегама из Геолошког завода Србије,

- 15.07. Презентација за учеснике пројекта “Green line of reconnection” - ПК Тара и планинари из Хрватске и Словеније,
- 10.08. Пешачка тура - обилазак парка са представницима Туристичких агенција из Црне Горе и Кувајта,
- 04.09. Обилазак парка, Група ТА “Венера травел” - 37 особа,
- 05.09. Обилазак парка, Група ТА “Путоказ 021” - 32 особе,
- 15.09. Обилазак парка, Институт за воћарство - учесници међународног симпозијума 40 особа,
- 28.09. Презентација за учеснике пројекта “Одрживост и едукација о животној средини у спортовима на отвореном”,
- 19.10. Обилазак центра за посетиоце у Бајиној Башти за ученике 4. разреда ОШ “Рајак Павићевић” из Бајине Баште,
- 17.11. Посета колега из НП Уна, БиХ
- 24.11. Посета колега из ЈУ „Зелени прстен“, Хрватска.

б) Презентације на семинарима

- 4.06. Презентација на тему “Изазови у управљању посетиоцима у току пандемије Ковид-19 у НП Тара” на вебинару “Управљање посетиоцима и едукација у заштићеним подручјима” у организацији Паркова Динарида.
- 13-16.09. Учешће на 5. Међународној конференцији паркова Динарида
- 15-17.10. Учешће на семинару “Еколошко рекреативни кампови у функцији заштите природних ресурса”
- Презентација НП Тара за учеснике семинара
- Акција чишћења језера Перућац
- Обилазак центра за посетиоце у Бајиној Башти
- 25-26.10. X семинар за управљаче заштићених подручја - радни део у хотелу и излет/обилазак НП Тара.

в) Програм „Посматрања медведа“:

- 4.06. Презентација на тему “Изазови у управљању посетиоцима у току пандемије Ковид-19 у НП Тара” на вебинару “Управљање посетиоцима и едукација у заштићеним подручјима” у организацији Паркова Динарида.
- 13-16.09. Учешће на 5. Међународној конференцији паркова Динарида
- 15-17.10. Учешће на семинару “Еколошко рекреативни кампови у функцији заштите природних ресурса”
 - Презентација НП Тара за учеснике семинара
 - Акција чишћења језера Перућац
 - Обилазак центра за посетиоце у Бајиној Башти
- 25-26.10. X семинар за управљаче заштићених подручја - радни део у хотелу и излет/обилазак НП Тара.

г) Сајамске манифестације

- 15.05. Презентација на Авали у склопу почетка кампање “Бирам Србију” у организацији Туристичке организације Србије и у сарадњи са ТО “Тара-Дрина” Бајина Башта и ТА “Таратурс”.
- 15-16.05. Презентација на Савској променади - Београд на води у организацији Туристичке организације регије западна Србија и у сарадњи са ТО “Тара-Дрина” Бајина Башта и ТА “Таратурс”
- 18-24.09. Учешће на Међународном сајму лова, риболова и екологије у Новом Саду.
- 24.09.-14.10.Светска изложба ловачких трофеја у Будимпешти.

ђ) Изложбе

- 22.01. Постављена изложба рестаурираних старих фотографија Бајине Баште и околине.
- 13.07. Обележавање јубилеја 40 година НП Тара - отварање и изложба “Старо и нестало воће Србије” Природњачког музеја Србије.

5.1.4. Едукативне активности

а) Едукативни Камп младих чувара природе

- Камп младих чувара природе – камп је одржан у периоду од 01. до 15.08. уз учешће 50 деце из Београда. Значајно учешће у реализацији кампа имало је локално становништво кроз пружање различитих услуга.

б) Промоције

- 09.06. Промоција туристичког филма о Тари, хотел Чаробни брег, Мокра Гора,
- 06.09. Онлајн састанак са представницима WWF у вези са пројектом “Успешно сузбијање кривичних дела против дивљих врста у Европи”,
- 06.10. Објављен научни рад “Крашко гео наслеђе НП Тара и његов гео туристички потенцијал” у магазину “Geoheritage”,
- Снимљени промотивни спотови и филм о јубилеју Националног парка - 40 година постојања, коришћења су средстава суфинансирања Министарства заштите животне средине, у износу од 400.000,00 динара.

в) Теренске наставе и екскурзије:

- Сезонске теренске презентације на Црвеном потоку:
Продато 221 улазнице.
- Презентације у “Шумском биоскопу” у Центру за посетиоце Митровац:
Продато 779 улазница.

г) Манифестације

- 08.05. Одржан Трибалион - трка са препрекама 1700 такмичара, Калуђерске баре
- 21-24. Одржана манифестација “Ћирилична баштина”

- ЈП “Национални парк Тара” добитник захвалнице за очување ћирилице
- 03-04.07. Планинска трка “Тара ултра трејл 2021” у организацији удружења Тара ултра уз подршку НП Тара - 350 такмичара,
- 23-29.07. Летња школа дизајна студената Факултета примењених уметности универзитета у уметности у Београду – 8 студената и професори.
- 18.09. Одржана 6. трка Трибалион “Планински ратник” на подручју Митровца и Заовина - 1300 учесника,
- 02-10.10. Одржан трећи ликовни симпозијум „Тара 2021“ уз учешће 12 сликара из Србије, Босне и Херцеговине и Словеније. Током колоније је насликано 24 слике које су остале у власништву НП Тара.

5.1. Сарадња и партнерство са локалним становништвом и осталим корисницима у заштићеном подручју

Сарадња са локалном заједницом одвијала се кроз редовну активност са месним заједницама и локалном самоуправом по разним питањима, посебно у питањима решавање заједничких проблема, комуналних питања и инфраструктурних пројеката. Одржана су три састанка са Саветом корисника Националног парка Тара:

- 04.03. Четврти састанак Савета корисника НП Тара
- 03.06. Пети састанак Савета корисника НП Тара,
- 27.09. Шести састанак Савета корисника НП Тара.

У раду је учествовала као консултанска организација и Светска организацију за заштиту природе –WWF.

Укључивана су и удружења у спорстко-рекреативне активности и еко кампове, дата је сагласност за коришћење локалитета Џанићи, у режиму II степена заштите у Националном парку Тара, сагласност за уређење авантура парка са пратећим садржајима у режиму III степена заштите на Калуђерским Барама – Агенција „СМАРТ изазов и авантура“, Београд, сагласност за коришћење локалитета Џанићи, у режиму II степена заштите у Националном парку Тара, ради организовања еколошко-рекреативног кампа – Асоцијација „Спорт за све“ Београд. Посебна сарадња остварена је са Планинарским клубом Тара, обележене су планинарске стазе.

Активна сарадња била је и са локалним институцијама и локалном самоуправом, на пројектима уређења простора, стручним услугама и донацији грађе и садница за озелењавање простора, донацијама огревног дрвета за социјално угрожене.

5.3. Међународна сарадња и сарадња са другим заштићеним подручја Србије

5.3.1. Пројекат „Заштићена подручја за природу и људе“ (Protected Areas for Nature and People), одобрен за финансирање од стране Шведске агенције за обнову и развој (SIDA), пројекат Светски фонд за заштиту природе -WWF, у оквиру програма „Паркови Динарског лука (Dinaric Arc Parks Programme).

Активности:

- Помоћ око израде модела-рељефа НП Тара,
- “Зум” састанак са пројектним тимом гимназије „Јосиф Панчић“ и представницима WWF - презентација модела-рељефа НП Тара,
- 11.06. WWF академија састанак са професорима гимназије “Јосиф Панчић” поводом организовања фото изложбе.

5.3.2. Имплементација пројекта: ECO CARST- „Екосистемске услуге заштићених подручја – покретачи одрживог развоја“

Пројекат одобрен за финансирање из предприступних фондова (ИПА фондова) Европске Уније, Пројекат Еко Карст се спроводио у периоду од 1.1.2017.-15.06.2019. године. и финансирање програма из средства Европске Уније. Финансира се средствима из програма Европске Уније ИПА (Инструмента за предприступну помоћ) у оквиру Првог позива Прекогранични програм Србија – Босна и Херцеговина 2014-2020 (*1st Call for Proposals: Serbia-Bosnia and Herzegovina under the Instrument for Pre-accession Assistance (IPAI) allocation 2014, 2015 and 2016*)). Трајање пројекта: 18 месеци.

На пројекту учествују Јавно предузеће „Национални парк Тара“ Бајина Башта као Водећи партнер и Јавно предузеће шумарства „Шуме Републике Српске“ А.Д. Соколац, као пројектни партнер из Босне и Херцеговине. Укупна вредност пројекта је 194.328,32 Е, а максимална вредност донације по уговору је 165.197,07 Е за оба пројектна партнера. За активности партнера у Босни и Херцеговини, Јавно предузеће „Национални парк Тара“ извршио је пренос финансијских средстава у укупном износу од 66.916,00 Е. Прва уплата по потписивању уговора била је: 116.600,13 Е, у 2021.годину уплаћено је 3.769.178,00 динара.

Циљ пројекта је да се допринесе очувању и промоцији биолошке разноликости у региону заједничким развојним активностима у области заштите природе угрожених врста.

5.3.3.Пројекат„Програм сестринских паркова“

У оквиру „Програм сестринских паркова“, планирана посета националном парку није спроведена због пандемије вируса КОВИД 19.

5.3.4.Пројекат Апликација “Национални паркови Србије” за мобилне телефоне

- 21.04. Састанак са представницима Министарства заштите животне средине, УНДП, НП Фрушка Гора, НП Копаоник и НП Ђердап,
- 20.08. Онлајн састанак са представницима УНДП,
- 26.08. Онлајн састанак са представницима УНДП, Информатика а.д., Министарства заштите животне средине, НП Ђердап, НП Копаоник и НП Фрушка Гора,
- 12, 13, 20.10. Снимање материјала за промо видео и виртуелних тура.

5.3.5.Пројекат „МОСТ – Мониторинг- Одрживост-Сарадња- Тара – донација 570.330,00 динара

- Обележено 60 км стаза у сарадњи са ПК „Тара“ у оквиру пројекта „МОСТ“,
- 10.05. WWF академија излет на (Митровац, брана Лазићи, Јањач) са члановима пројектног тима гимназије “Јосиф Панчић” из Бајине Баште,
- 27.05. WWF академија излет на (Митровац - Бањска стена) са члановима пројектног тима гимназије “Јосиф Панчић” из Бајине Баште,
- 18.06. Одржана радионица о нелегалним и неодрживим активностима и њиховим последицама,
- 11.10. одржана друга радионица “Начини мониторинга и принципи пријављивања нелегалних и неодрживих активности”.

5.3.6.Пројекат „Тајни живот медведа“ – донација 1.140.000,00 динара

- Предата апликација за донацију Телекому,
- 13.04. Добијена одлука о донацији,
- 10-16.10. активности на хватању медведа - ухваћен медвед, је стављена огрлица са камером,
- Активности на припреми промо кампање.

5.3.7. Пројекат “Унапређење система управљања ванредним ситуацијама у прекограничном подручју БиХ и Србије“

Започета је активност на набавци противпожарних возила, два специјализована возила, спроведене су три радионице и обука управљача и локалног становништва у противпожарној заштити. Пројекат има за циљ јачање капацитета на противпожарној заштити, размена искуства и набавка противпожарне опреме и специјалних возила за гашење шумских пожара.

У 2021.годину по пројекту је уплаћено 4.519.746,00 динара.

6. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ И ДЕЛАТНОСТИ КОЈЕ СУ У СУПРОТНОСТИ СА АКТОМ О ЗАШТИТИ И КОНТРОЛИСАНЕ АКТИВНОСТИ

У извештајном периоду било је бесправне сече и крађе дрвета, како у државним, тако и у приватним шумама. У државним шумама, крађа шумског дрвета евидентирана је у газдинској јединици „Тара“ у количини од 34м просторног огревног дрвета и 8,60м просторног целулозног дрвета.

У приватним шумама, укупно је регистрованс бесправна сеча дрвних сортимената у износу од 170,31м³.

Од стране надлежних инспекција, републичке инспекције за заштиту животне средине, за заштиту и контролу рибљег фонда, шумарске и ловне инспекције, републичке грађевинске инспекције, контролисане су активности у парку у циљу спреченавања недозвољених активности.

Преглед контроле активности од стране републичког инспектора за заштиту животне средине:

- 18.03.2021.године, редован самостални инспекцијски надзор,
- 06.12.2021.године, самостални инспекцијски надзор.

У току године биле су три инспекцијске контроле од стране републичког инспектора за рибарство (вршење редовног, теренског инспекцијског надзора у погледу контроле уплате накнаде по основу коришћења рибарског подручја, контроле испуњености услова за обављање рекреативног риболова и спровођења едукације рекреативних риболоваца и контроле обезбеђења и утрошка средстава намењених за финансирање заштите и одрживог коришћења рибљег фонда).

Републички грађевински инспектор контролисао је градњу објеката:

- редовни инспекцијски надзор градње објеката са дозволом – 9 случајева,
- ванредни инспекцијски надзор бесправне градње објеката – 8 случајева,
- заједнички инспекцијски надзор са републичким инспектором заштите животне средине – 1 преглед,
- саветодавна посета управљачу у вези контроле градње – 2 прегледа,
- извршење решења рушења два објекта у Перућцу – 2 случаја.

Преглед контроле активности од стране шумарске инспекције у 7 случајева:

1	Служба за газдовање приватним шумама	Сеча стабала у шуми сопственика	05.01.2021.
2	Радне јединице: ГЈ „Тара,, и ГЈ „Звезда,,	Планска документа	01.02.2021.
3	Радне јединице: ГЈ „Комуналне шуме,, и ГЈ „Црни врх,,	Планска документа	08.03.2021.
4	Служба за гајење и заштиту шума	Заштита шума од пожара	05.04.2021.
5	Радна јединица ГЈ „Црни врх,,	Гајење, коришћење шума и шумски ред	13.05.2021.
6	Радна јединица ГЈ „Црни врх,,	Шумски ред	02.07.2021.
7	Служба за газдовање приватним шумама	Пожари у шумама сопственика и израда санационих планова	27.10.2021.

7.ПРЕГЛЕД НЕПОКРЕТНОСТИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА УПРАВЉАЊЕ НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА

Укупна површина Националног парка износи 24.991,82 ха. У државном власништву на територији Парка налазе се државне шуме и шумско земљиште укупне површине 13.589,54 ха. приватне шуме и шумско земљиште чине 10.559,71 ха, црквено земљиште 842,57 ха.

За очување и унапређење заштићеног подручја посебно су значајне непокретности у I степену заштите. У овом режиму заштите, налазе се најзначајније природне вредности Националног парка „Тара“ обухваћене са 17 локлитета са режимом I (првог) степена заштите. Сваки локалитет обухвата неки природни феномен и у начелу је изузетан. Основни циљеви издвајања локалитета су чување затеченог стања, обезбеђење услова за стални развој (без утицаја човека) и изучавање развојних фаза и појава. Укупна површина у режиму заштите I степена износи 3323,92 ха или 13,30% од укупне површине Националног парка „Тара“ :

Локалитети у режиму заштите I степена	
Локалитет	Површина/ха
„Кањон Бруснице“	407,87
„Звезда“	2.025,72
„Клисура Дервенте“	235,67
„Клисура Раче“	301,80
„Рачанска Шљивовица“	17,81
„Црвени поток“	20,09
„Под Горушицом“	11,26
„Црвене стене“	45,72
„Било“	14,72
„Љути брег“	15,22
„Змајевачки поток“	6,79
„Врањак“	6,10
„Студенац“	2,74

„Кањон Склопови“	111,79
„Алушка планина“	98,32
„Кремићи“	8,07
„Пушине“	1,64
Укупно	3.323,92

На терену је у складу са правилником, обележено свих 17 локлитета, као локалитета у првом степену заштите /резервати природе („Кањон Бруснице“, „Звезда“, „Клисура Дервенте“, „Клисура Раче“, „Рачанска Шљивовица“, „Црвени поток“, „Под Горушицом“, „Црвене стене“, „Било“, „Љути брег“, „Змајевачки поток“, „Врањак“, „Студенац“, „Кањон Склопови“, „Алушка планина“, „Пушине“).

У циљу заштите оморице као заштићене врсте и природне реткости Националног парка Тара и Републике Србије, у резервату природе „Змајевачки поток“, био је планиран је откуп преостале три приватне парцеле, укупне површине од 6,1462 ха. Откупом наведене површине, локалитет „Змајевачки поток“, био би целом својом површином у државном власништву. Откуп није реализован јер је добијање сагласности још увек у процедури.

Јавно предузеће „Национални парк Тара“ - Бајина Башта, у складу са одредбама члана 72. став 7, 8 и 9. и члана 82. став 6. Закона о јавној својини („Службени гласник РС“, бр.72/11, 88/13. и 105/14.) приступило је прикупљању документације за упис права својине на непокретности, односно на упис власништва на непокретности и правима на њима, на објектима, посебним деловима објеката и земљишту за редовну употребу на којима је до сада јавно предузеће било уписано као носилац права коришћења.

Одредбама члана 82. став 6. Закона о јавној својини („Службени гласник РС“, бр.72/11, 88/13. и 105/14.) прописано је да се право својине јавног предузећа и друштва капитала на непокретностима, стиче уписом у јавну евиденцију о непокретностима и правима на њима, с тиме да се уз захтев за упис права својине подноси и акт о сагласности надлежног органа оснивача, односно Владе Републике Србије, а на предлог министарства надлежног за област којој припада делатност јавног предузећа, односно на предлог Министарства пољопривреде и заштите животне средине.

8. ЕВИДЕНЦИЈА О СТАЊУ БИЉНИХ И ЖИВОТИЊСКИХ ВРСТА, КАО И ДРУГИХ ВРЕДНОСТИ

8.1. Биљне врсте

На подручју Националног парка Тара идентификовано је 47 строго заштићених врста биљака. Неке од врста које су значајне за заштиту са аспекта заштите и управљања, су поред заштићених, ендемичне и реликтне врсте и врсте које још увек нису заштићене законским оквирима у Србији.

У 2021.години, настављен је мониторинг заштићених врста орхидеја, ендемичне врсте и маховине. Посебно се издвајају активности на активној заштити врсте српска режуха.

Ендемичне врсте

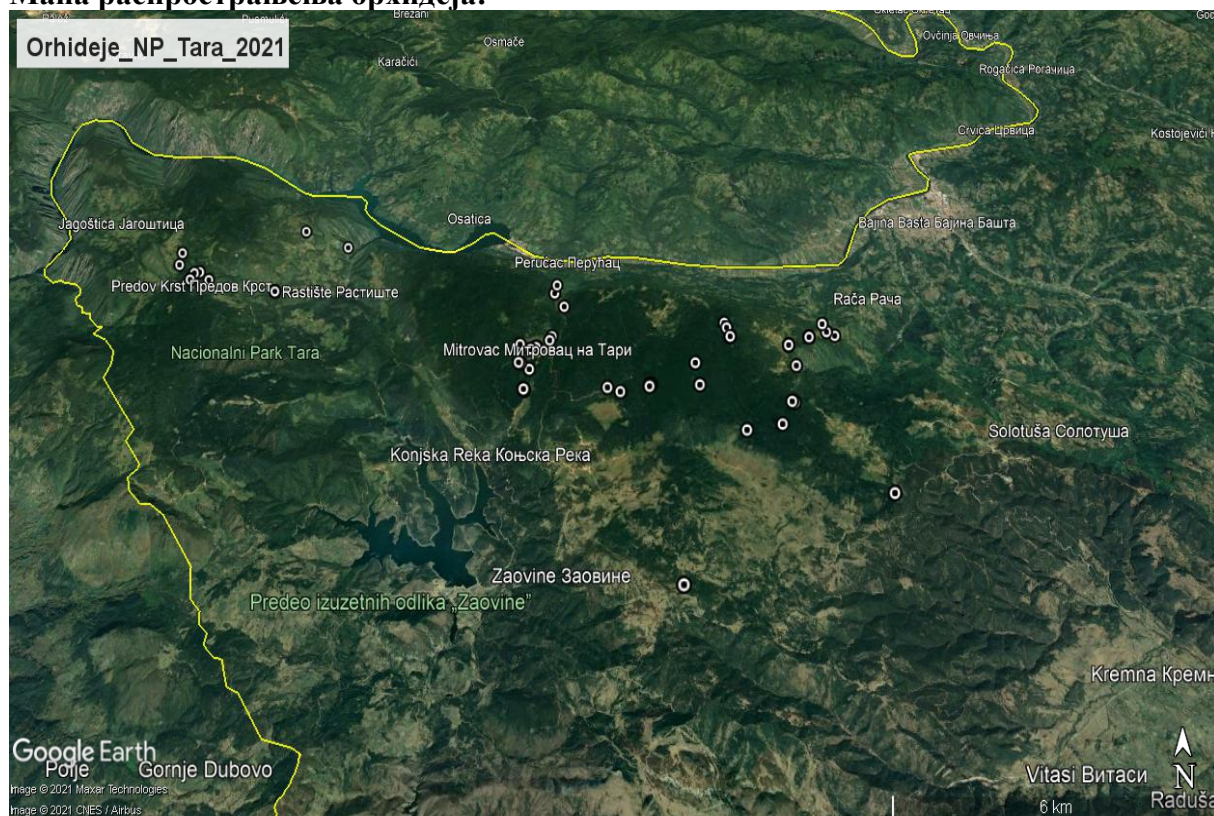
Од ендемичних врста посебно су праћене две врсте : *Aquilegia nickolicii* (*Николићева кандилка*) и *Centaurea derventana* (*Дервентански различак*).Николићева кандилка и Дервентански различак су посебно угрожене врсте због саме позиције њихових станишта. Праћењем стања наведених врста, утврђена је релативно стабилна бројност популације Николићеве кандилке, док је број локалитета Дервентаског различка и даље у опадању.

Строго заштићене врсте орхидеја

Током јула 2021. године картирано је 16 врста и подврста фамилије Orchidaceae од стране стручњака Биолошког факултета:

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce
Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch
Cephalanthera rubra (L.) Rich.
Dactylorhiza incarnata (L.) Soó subsp. *incarnata*
Dactylorhiza saccifera (Brongn.) Soó subsp. *saccifera*
Epipactis helleborine (L.) Crantz subsp. *helleborine*
Epipactis microphylla (Ehrh.) Sw.
Epipactis palustris (L.) Crantz
Epipactis purpurata Sm.
Goodyera repens (L.) R. Br.
Gymnadenia conopsea (L.) R.Br.
Limodorum abortivum (L.) Sw.
Neottia nidus-avis (L.) Rich.
Neottia ovata (L.) Bluff & Fingerh.
Platanthera bifolia (L.) Rich.
Traunsteinera globosa (L.) Rchb.

Мапа распрострањења орхидеја:

Обезбеђен је и фотографски материјал сваког таксона (фотографија целе биљке и детаља биљке) и станишта на коме је он забележен. Укупно је сакупљено 60 формулара (налаза) орхидеја.

Међу констатованим орхидејама, истиче се врста *Epipactis purpurata* Sm. која је први

пут регистрована на локалитетима Гребен и Растиште (Андрићи). Ова орхидеја је 2010. године први пут регистрована у Србији (на планини Маљен), а на подручју Националног парка Тара је први пут пронађена 2016. године на следећим локалитетима: Митровац, Тисово брдо – Барски до, Николићи (Рељин врх), Камено брдо – Старе куће, Кичељ – Камено брдо, Кичељ – Старе куће.

Значајни резултати се односе на бореалну врсту *Goodyera repens* (L.) R. Br. Њено присуство је потврђено на локалитету Црвени поток, на микростаништу у близини шумске стазе, у непосредној близини Тепих ливаде. Услед притиска посетиоца популација је такође угрожена и њена бројност је опала у односу на 2016.годину када је започето праћење њеног стања на овом локалитету.

Мониторинг популација врста божура *Paeonia officinalis* и *Paeonia mascula*

На подручју НП Тара у складу са протоколима вршено је и праћење врста божура. Бележене су карактеристике популација на подручју Божурне, Орловог виса, Козле и Пожара у Растишту, као и у Заовинама на потезу Тетеребице, Рујевица, Паска. На појединим локалитетима забележен је значајан број јединки и до 500 јединки врсте *Paeonia officinalis*. Присуство божура је регистровано и на подручју некад опожарених површина у Заовинама. Међутим није сасвим поуздана идентификација врста божура на Тари услед неслагања литерарних података са каснијим ревизијама хербарског материјала примерака божура са Таре. Без обзира на то свих пет врста божура у Србији су сторго заштићени и представљају природну реткост која се мора пратити.

Мониторинг маховина тресетница

Током мониторинга маховина тресетница у Црвеном потоку утврђено је лоше стање репрезентативних праћених популација. Утицај суше, недостатка воде и сунчеве радијације су забележни на јединкама. Читава ситуација је још погоршана са групним и индивидуалним посетама које прелазе прко ограниченог подручја за кретање и наноше директну штету.

Ревитализација Српске режухе

Активности на ревитализацији Српске режухе спровођене су у сарадњи са Биолошким факултетом из Београда. Захваљујући предузетим мерама у току претходних година бројност на свом локалитету сада се знатно увећала па је регистровано неколико стотина младих јединки. Сprovedено је следеће:

- Праћење саме популације и еколошких чиниоца на самом локалитету,
- Спровођење мера заштите :
 - У виду пребацивања јединки од ивице пута на више делове сипара. За сада једино станиште на подручју Србије, налази на локацији која је изложена снажном антропогеном утицају, односно цела популација се налази на једном стрмом сипару у непосредној близини прометног пута који се протеже поред језера ка кањону Дервенте. Као последица тога, семе у великом броју пада поред пута и по самом путу. Зато се изванредан број индивидуа јавио уз саму ивицу пута. Међутим, семена која падну на коловоз пропадају и она су изгубљена за обнављање популације у наредној години. Како би смањили број таквих јединки и семена, 10 индивидуа које

су се пред крај 2020. године развиле поред самог пута, у мају 2021. године су пребачене у виши део истог сипара.

- Мера заштите која даје значајне резултате је уклањање компетиторских врста, односно врста које имају велики репродуктивни потенцијал и врло брзо обрастају станиште *C. serbica* ((нпр., *Petasites* sp., *Rubus idaeus*, *Eupatorium cannabinum*, *Cotinus coggygria*, *Tilia* sp.). На тај начин спречава се зарастања сипара и обезбеђују повољнији услови за развој, цветање, опрашивање и плодношење српске режухе, клијање њених семена и појаву нових јединки. У 2021.години, додатно је проширен простор који заузима српска режуха, уклањањем бусенова траве *Sesleria latifolia* која интензивно обраста,
- Истраживано је и присуство врсте на другим локалитетима које се налазе на обалама језера Перућац али јединке режухе нису пронађене.

Мониторинг Панчићеве оморице - *Picea omorika* Pančić (*Purkyne*)

Током 2021. године је вршено праћење стања Панчићеве оморице на више начина.

По постављеним критеријумима вршило се осматрање на три постављена огледна поља у резерватима Љути Брег, Било, Црвене стене. Параметри који се посматрају и уносе у базу података су у складу са следећом методологијом: пречник у цм ; висина у м статус стабла; степен дефолијације – одређује се на основу табеле "Класе дефолијације према UN/ECE I EU класификацији" деколоризација – одређује се, такође, из табеле преузете из поменуте публикације, табела "Класе деколоризације према UN/ECE I EU класификацији" величина крошње ;плодношење ; сушење; напомена – оштећења, болести и друга запажања.

Праћење огледних поља са оморицом:

	Огледно поље	Број сувих стабала оморице	% сушења
1.	Црвене стене	7	14
2.	Љути Брег	10	20
3.	Било	7	14

Током последњих година забележено је убрзано сушење што је резултовало са следећим вредностима осушених или у процесу сушења стабала Такође забележен је изузетно низак проценат плодношења на свим огледним пољима.

Праћење Панчићеве оморице вршено је и у сарадњи и са Институтом за шумарство из Београда где је на огледном пољу примењена нова метода преглед стабала ултразвучним томографом Arbotom® 2D Sonic Tree Tomography. Брзина звучних таласа се користи, као неструктивни метод, у предвиђању физичких и механичких својстава и унутрашњих оштећења у дрвету. Стабла су снимљена звучним томографом на једном или два попречна пресека различитих висина. Резултати мерења приказани су у табели. На основу ових анализа, добијене су вредности учешћа оштећеног дрвета која се крећу од 50% код стабла број V33 док је чак 14 стабала без икаквог оштећења.

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

Р. бр.	Број стабла	Пречник (cm)	Девастација дрвета на попречном пресеку			Брзина звука			Брзина звука средње референтне вредности*
			(%)			(m/s)			
			Очувано	Делимично оштећено	Оштећено	Vmin	Vmax	Vsr	(m/s)
1.	T40	17	80	20	--	310	1205	2100	931 – 1085*
2.	V19T42	40	95	5	--	330	730	1130	931 – 1085*
3.	T41	20	70	30	--	730	1395	2060	931 – 1085*
4.	T11V15	35	75	5	20	320	1395	2470	931 – 1085*
5.	T44	30	40	25	35	300	1495	2690	931 – 1085*
6.	T45	40	10	--	--	150	580	1010	931 – 1085*
7.	T43	40	100	--	--	690	940	1190	931 – 1085*
8.	T12	65	35	30	35	120	565	1010	931 – 1085*
9.	T9	60	95	5	--	150	580	1000	931 – 1085*
10.	T10	60	95	5	--	150	580	1000	931 – 1085*
11.	T7	50	100	--	--	50	580	1110	931 – 1085*
12.	T5	45	100	--	--	630	950	1270	931 – 1085*
13.	T8	20	100	--	--	700	1445	2190	931 – 1085*
14.	T6	35	50	20	30	430	2170	3910	931 – 1085*
15.	T4	50	100	--	--	260	690	1120	931 – 1085*
16.	T33	15	70	30	--	140	1635	3130	931 – 1085*
17.	T35	30	100	--	--	370	780	1190	931 – 1085*
18.	T27	22	70	5	25	720	2025	3330	931 – 1085*
19.	T24	20	100	--	--	130	1250	2310	931 – 1085*
20.	T25	40	100	--	--	310	720	1130	931 – 1085*
21.	T28	40	70	30	--	310	985	1660	931 – 1085*
22.	T31V28	15	100	--	--	1300	1850	2400	931 – 1085*
23.	T32	45	100	--	--	200	675	1070	931 – 1085*
24.	V29	50	70	30	--	280	864	1550	931 – 1085*
25.	V33	30	40	10	50	300	2115	3350	931 – 1085*
26.	T29	45	100	--	--	870	1130	1390	931 – 1085*
27.	T38	30	100	--	--	360	775	1190	931 – 1085*
28.	T37	25	100	--	--	830	1120	1410	931 – 1085*
29.	T36	35	100	--	--	830	1120	1410	931 – 1085*
30.	T39	15	65	35	--	50	1020	1900	931 – 1085*

8.2. Вегетација

8.2.1. Евиденција типова станишта

На подручју парка спроведно је постављање и идентификација оквира за праћење типова станишта из категорије отворених типова станишта : Ц Травната станишта , Д2 Сипари, Д3 Суве стене и клифови, Д5 Влажне стене и клифови, Е Мочваре и тресаве, пошто се у овим категоријама налазе приоритетна станишта за заштиту на подручју наше земље, а такође и у склопу европске мреже НАТУРА 2000.

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

Уочена је смањена очуваност ових типа станишта:

Код станишта	Назив станишта	Тип станишта	Фитоценолошко име	Lat N	Long E	Над. вис. м	Суб. локалитет	Квалитет станишта	Очуваност станишта
Ц2.311	Умерено влажна планинска ливада овсуље (<i>Trisetum flavescens</i>)	Травњак	<i>Trisetum flavescens</i>	43,9013	19,44659	1145	Бесеровачке баре	Одлична	Одлична
Ц5.314	Високопланинска ненитрификована висока зелен шарене белешине (<i>Calamagrostis varia</i>)	Висока зелен	<i>Calamagrostis varia</i>	43,9029	19,4466	1145	Бесеровачке баре	Добра	Добра
Ц2.31А	Умерено влажна планинска ливада тврдаче (<i>Nardus stricta</i>)	Травњак	<i>Nardus stricta</i>	43,90299	19,44844	1145	Бесеровачке баре		
Ц2.31	Умерено влажне планинске ливаде	Травњак	Нитрификовано	43,90043	19,45064	1206	Бесеровачке баре	Добра	Просечна или смањена
Ц2.31	Умерено влажне планинске ливаде	Травњак	Нитрификовано	43,9006	19,45088	1206	Бесеровачке баре	Умерена	Просечна или смањена
Ц2.31А	Влажна планинска ливада тврдаче (<i>Nardus stricta</i>)	Травњак	<i>Nardus stricta</i>	43,8946	19,46092	1250	Буквина вода	Одлична	Одлична

У току 2021. године теренским радом и анализом вршено је мапирање станишта значајних за очување, обрађивањем свих теренских података, формулара, фото базе и детерминације биљака, на 102 тачке је регистровано 23 различитих типова отворених станишта. И у току овогодишње теренске сезоне, картирање је рађено у складу са новом методологијом развијеном за потребе картирања Натура 2000 типова станишта у Србији коју је израдио Биолошки факултет Универзитета у Београду – Центар за информације о биодиверзитету.

Теренско картирање типова станишта је вршено попуњавањем формулара (теренског обрасца за мапирање станишта) у апликацији Теренска. На сваком локалитету станишта се геореференцирају, фотографишу из више углова, одређују се доминантне и карактеристичне врсте. Доминантне и карактеристичне врсте се сакупљају и за хербаријум. Сви подаци су верификовани у складу са Протоколима и стандардима за сакупљање. За сваки регистровану тачку је нацртан одговарајући полигон са границама регистрованог станишта. очуваности .

У оквиру овогодишње активости израђен је и приручник за нешумска станишта у складу са НАТУРА 2000 класификацијом.

На сваком локалитету станишта се геореференцирају, фотографишу из више углова, одређују се доминантне и карактеристичне врсте. Доминантне и карактеристичне врсте се сакупљају и за хербаријум. Сви подаци су верификовани у складу са Протоколима и стандардима за сакупљање и за сваку регистровану тачку је нацртан одговарајући полигон са границама регистрованог станишта.

8.2.2. Шумска вегетација

Простор Националног парка Тара представља типично шумско подручје, доминирају мешовите тродоминантне шуме смрче, јеле и букве (*Piceo-Abieti-Fagetum Čoli.65*), и то на преко 85% шумских површина. На простору парка налази се већи број реликтних и ендемореликтних шумских заједница са омориком, црним бором и другим врстама, које су на знатним површинама, тако да дају основни фитогеографски, фитоценолошки и флористичко-еколошки печат Националном парку Тара. "(Мишић 95.). На Тари је идентификовано преко 40 лишћарских, лишћарско-четинарских и четинарских фитоценоза.

Зонирање вегетације екосистема на Тари започиње од кањона Дрине у коме се посебно истичу термофилне заједнице црног граба (*Orno-Ostryetum*), на стрмим странама и стенама кањона Дрине и Дервенте развијеније су заједнице црног граба и црног бора (*Ostryo-Pinetum nigrae*).

У подножју планине на кречњацима и серпентинитима на развијенијим земљиштима јављају се храстове шуме и то шуме цера и сладуна (*Quercetum frainetto-cerris*), а на вишим положајима шуме китњака (*Quercetum montanum*). Појас чистих церових шума (*Quercetum cerris*) јавља се као појас на блажим јужним падинама планине.

Осим смрче, јеле и букве, у зонама од 700-1.200 m на серпентинитима развијају се мешовите црноборово-белоборове шуме или чисте састављене од једне или друге врсте бора. У овом низу шумских заједница посебну вредност и реткост имају чисте или мешовите састојине Панчићеве оморике (*Omorikae-Piceeto-Abieto-Fagetum mixtum*) које су распрострањене како на кречњацима тако и на серпентинитима, искључиво на северним и заклоњеним странама које имају одлике рефугијума.

Од Кремана према Тари налазе се шуме црног бора (*Pinetum nigrae*) које на вишим положајима замењују мешовите шуме црног и белог бора (*Pinetum nigrae-sylvestris*), да би на самим Калуђерским барама доминирао бели бор (*Pinetum sylvestris*).

У деловима кањона према површи учешће букве у изградњи заједнице је све израженије тако да на самој ивици кањона и површи, букове шуме (*Fagetum montanum*) представљају доминантан појас. У њиховој изградњи обавезно учествује јела, а у мањој мери и смрча.

Стање шума

На основу синтезе досадашњих истраживања геолошког, педолошког, фитоценолошког и типолошког карактера дефинисани су типови шума у Националном парку:

	Типови шума	P (ha)	%
421	Шуме црног граба и црног јасена (<i>Fraxineto-Carpinetum</i>) на скелетним земљиштима на кречњаку	2 582,24	21,9
434	Шуме грабића са храстовима (<i>Carpino orientalis – Polyquercetum</i>) на степској рендзини и смеђем киселом земљишту на кречњаку	19,60	0,2
465	Шуме китњака и цера (<i>Quercetum petraea-cerris pauperum</i>) на киселим смеђим и лесивираним киселим смеђим земљиштима	108,30	0,9
469	Шуме китњака и букве (<i>Quercus Fagetum moesiaca montanum serpentinicum</i>) на хумусно силикатним земљиштима на серпентиниту	129,03	1,1
636	Планинска шума букве (<i>Fagetum moesiaca montanum typicum</i>) на дубоким дистричним (понекад еутричним) смеђим земљиштима	10,47	0,1
643	Шуме планинске букве са вијуком (<i>Fagetum moesiaca montanum dryetosum</i>) на плитком и скелетном смеђем земљишту	90,44	0,8

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

644	Шуме планинске букве са вијуком (<i>Fagetum moesiacaе montanum drymetosum</i>) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку	798,77	6,8
645	Шуме планинске букве (<i>Fagetum moesiacaе montanum - dentarietosum bulbifetae</i>) на дубоком и врло дубоком смеђем земљишту на кречњаку	68,44	0,6
646	Шуме планинске букве (<i>Fagetum moesiacaе montanum</i>) на различитим земљиштима на серпентинима	173,63	1,5
749	Шуме смрче, јеле и букве (<i>Piceo Abieti Fagetum serpentanicum</i>) на средње дубоким смеђим земљиштима на серпентиниту	43,71	0,4
750	Шуме смрче, јеле и букве (<i>Piceo Abieti Fagetum typicum</i>) на дубоким до средње дубоким смеђим земљиштима на кречњаку	5 638,39	48,0
752	Шуме смрче, јеле и букве (<i>Piceo Abieti Fagetum drymetosum</i>) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку	951,37	8,1
753	Шуме смрче, јеле и букве (<i>Piceo Abieti Fagetum</i>) на скелетном - кршевитом земљишту на кречњаку	321,49	2,7
774	Шуме црног бора (<i>Pinetum nigrae</i>) на смеђем скелетном земљишту на кречњаку	499,95	4,2
781	Шуме белог бора (<i>Erico - Pinetum sylvestrae serpntanicum</i>) на хумусно-силикатном земљишту на серпентиниту	8,64	0,1
762	Шуме смрче, јеле и белог бора (<i>Piceo-Abieti - Pinetosum sylvestrae</i>) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку	2,96	-
772	Шуме црног бора (<i>Pinetum nigrae</i>) на иницијалним земљиштима на кречњацима	93,75	0,8
791	Шуме белог и црног бора (<i>Pinetum sivistris nigrae – serpentanicum</i>) на хумусно силикатном земљишту на серпентиниту	212,98	1,8
		11 754,16	100,0

На основу типолошке - просторне заступљености, најзаступљенији типови шума у Националном парку:

- Тип шуме смрче, јеле и букве (*Piceo Abieti Fagetum typicum*) на дубоким до средње дубоким смеђим земљиштима на кречњаку који покрива 48,0 % обрасле површине државних шума у Националном парку;
- Тип шуме црног граба и црног јасена (*Fraxineto-Carpinetum*) на скелетним земљиштима на кречњаку (21,9%);
- Тип шуме планинске букве са вијуком (*Fagetum moesiacaе montanum drymetosum*) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку са 6,8%
- Тип шуме смрче, јеле и букве (*Piceo Abieti Fagetum drymetosum*) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку који заузима 8,1% обрасле површине државних шума Националног парка.

Од укупне површине Националног парка Тара, под шумама је 19.927,93 ха или 79%. Државних шума је 59% или 11.754,16ха.

Учешће шума високог порекла у националном парку је највеће 75%, вештачки подигнуте састојине су 2,8%. Учешће изданаčkih шума је релативно ниско и износи 6,6%. Учешће шикара и шибљака износи 15,7%. Ови вегетацијски облици насељавају клисуре и кањонски део Дрине, Дервенте и Раче и представљају заштитне шуме у I степену заштите.

Врста састојина по пореклу и очуваности	Р	
	ха	%
Укупно високе састојине	8 817,43	75,0
Укупно изданаčke састојине	768,08	6,5
Укупно вештачки подигнуте састојине	329,63	2,8
Укупно шикаре и шибљаци	1 839,02	15,7
Укупно у Националном парку Тара	11 754,16	100,0

У оквиру Националног парка Тара, шумама у приватном власништву обухваћена је површина од 7.754,16ха, и у оквиру њих је заступљено 11 врста дрвећа. У односу на шуме у државном власништву, у приватним шумама, доминирају лишћарске врсте дрвећа. Најзаступљенија врста дрвећа је буква, затим следи цер, црни бор, бели бор и сладун. У шумама Заовина, јавља се Панчићева оморица као врло вредна реликтна и ендемична врста. У шумском фонду приватних шума присутни су племенити лишћари и воћкарице.

8.3. Стање животињских врста

Фауна сисара

Евиденција забележених врста фауне инфрацрвеном детекцијом

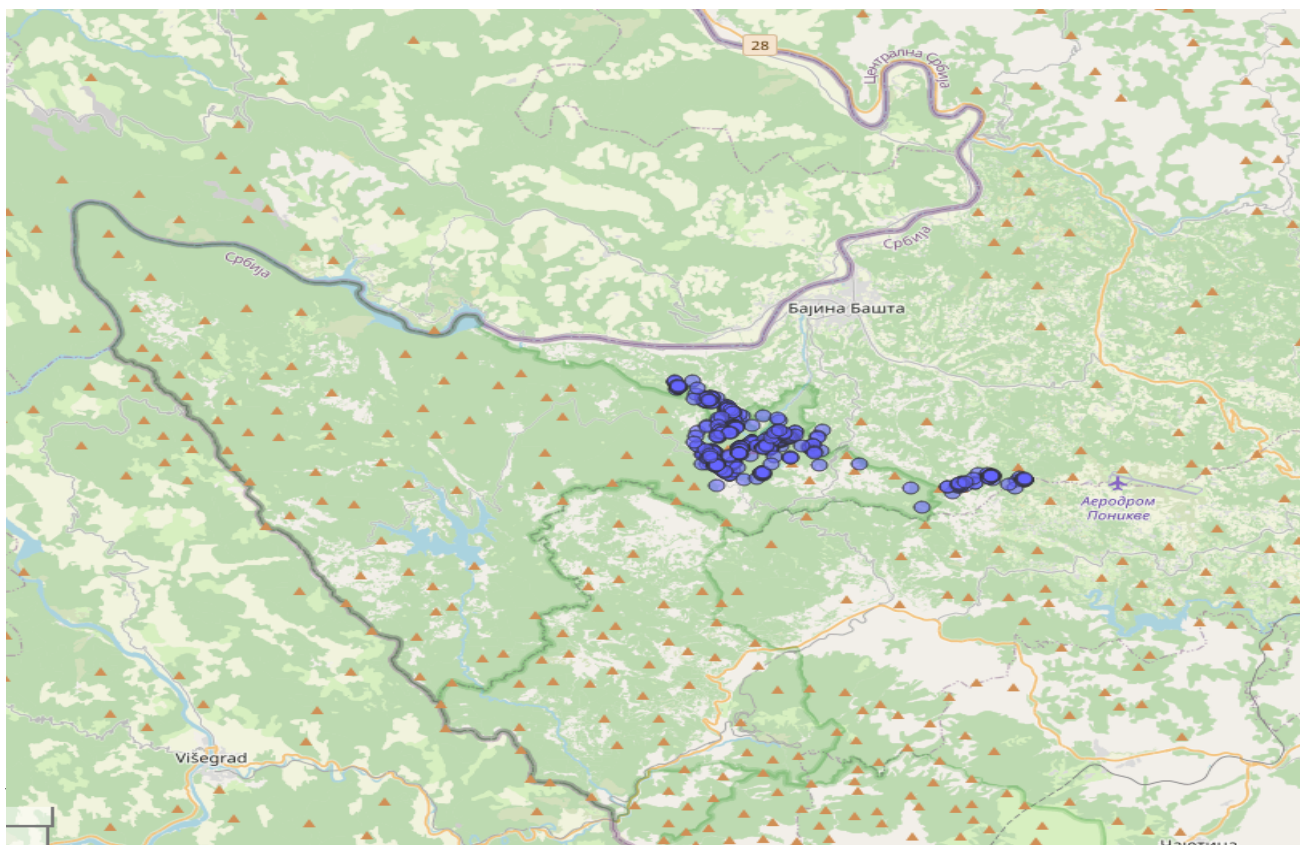
Досадашњим истраживањима идентификовано је 57 врста сисара. Од тога 30 врста је строго заштићено, при чему је највећи број припада реду слепих мишева. Мрежа камера на подручју парка забележила је активност више врста сисара, као и неких врста птица.

Најзначајнији подаци који су добијени током 2021.године, праћењем популације мрког медведа (*Ursus arctos*), показују на повећање бројности ове врсте.

Укупан број утврђених јединки на подручју Таре за 2019-2021. годину је 58 јединки медведа, што је и приближно процењеној бројности популације медведа 50 - 60 јединки.

Током 2021. године, маркирана је још једна јединка мрког медведа са ГПС сателитском огрлицом са камером. Маркирана је до сада најкрупнија јединка са 216 кг и процњене старости од 16 година. Маркирана јединка мрког медведа (назван Зоран), прати се у континуитету пет година пошто је поново ухваћен и стављена му је нова огрлица. Из узорка узете венске крви, урађене су хематолошке и биохемијске анализе и на основу крвне слике и биохемијских параметара може се закључити да је јединка медведа Зоран, здрав медвед и у доброј кондицији и општег стања.

Праћење кретања обележене јединке медведа :

Праћење фауне инфрацрвеним камерама врши се у оквиру постављене мреже камера. Камере су постављане у оквиру квадрата 3х3км. Циљна врста праћења је мрки медвед. Поред мрког медведа камере бележе активност низа других врста. Више камера је постављено на самим хранилиштима пошто је ту већа концентracија животиња. На терену је постављено за праћење укупно 18 камера.

Камере које су на хранилиштима подешене су да раде у режиму видео записа трајања 30 или са паузама од 10 секунди између 2 снимања. Камере на хранилишта на теже доступним локацијама подешене су на слике са паузом између две слике од 10 секунди.

Преглед забележених врста фауне по локалитетима помоћу инфрацрвених камера:

Локалитет	Забележене врсте
Ђуровина	<i>Canis lupus, Sus scrofa, Capreolus capreolus,</i>
Звезда	<i>Ursus arctos, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Turdus merula, Turdus sp, Columba palumbus</i>
Сува глава	<i>Ursus arctos, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Lepus europaeus, Sciurus vulgaris</i>
Пасјача	<i>Cervus elaphus, Rupicapra rupicapra, Capreolus capreolus</i>
Ласната глава	<i>Canis lupus, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Turdus merula</i>
Шљивовица 2	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Parus sp, Corvus corax,</i>
Шљивовица 3	<i>Ursus arctos, Cervus elaphus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus,</i>
Маказе1	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Accipiter nisus, Dryocopus martius, Garrulus glandarius, Corvus corax, Columba palumbus.</i>
Мрка коса	<i>Canis lupus, Felis silvestris, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, Garrulus glandarius</i>
Гаревине	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Cervus elaphus, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Lepus europaeus, Turdus merula, Columba palumbus</i>
Кошаре	<i>Ursus arctos, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Rupicapra rupicapra, Martes.sp, Lepus europeus</i>
Горица гребен	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Felis silvestris, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Sciurus vulgaris, Dryocopus martius, Erithacus rubecula, Turdus sp,</i>
Горица локвица	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Felis silvestris, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Sciurus vulgaris, Dryocopus martius, Erithacus rubecula, Turdus sp,</i>
Горушице 1	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Felis silvestris, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Sciurus vulgaris, Dryocopus martius, Erithacus rubecula, Turdus sp,</i>
Горушице 2	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Cervus elaphus, Corvus corax,</i>

Јагоштица	<i>Ursus arctos, Felis silvestris, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, sova, Picus viridis, Coccothraustes coccothraustes, Pyrrhula pyrrhula, Fringilla sp, Erithacus rubecula, Parus major, Turdus sp (drozd), Turdus merula, Garrulus glandarius, Columba palumbus, Corvus corax, Canis familiaris</i>
Долови	<i>Ursus arctos, Rupicapra rupicapra, Meles meles, Vulpes vulpes, Sus scrofa Capreolus capreolus</i>
Козји рид	<i>Canis lupus, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Turdus merula</i>

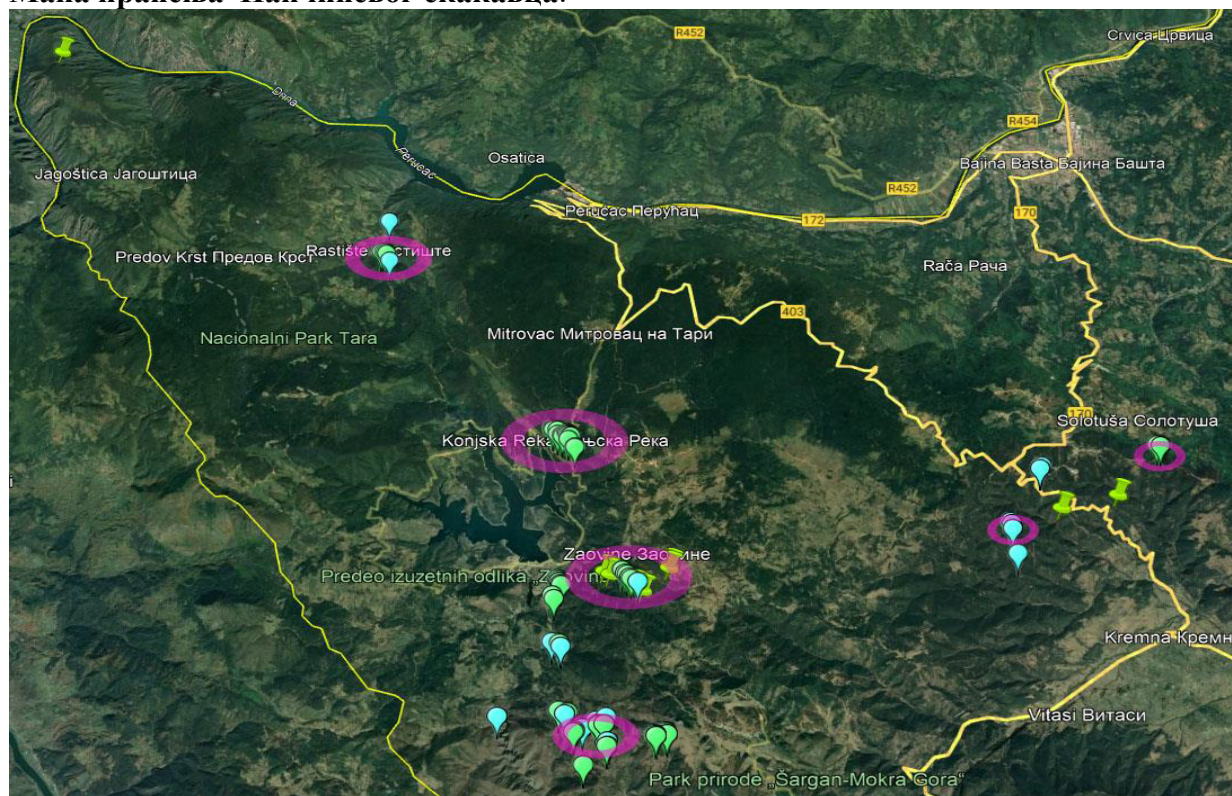
Стање заштићене врсте – Панчићевог скакавца

Настављен је мониторинг ендемичне врсте, Панчићевог скакавца, на простору Националног парка Тара. Услед неповољних климатских прилика током 2021. године дошло је до опадања бројности у другој половини јуна и јулу на већини локација где је врста била праћена.

Приметна је концентрација јединки Панчићевог скакавца ка сталним изворима влаге у станишту. На стаништима где стални извори влаге не постоје (оцедни терени) или су они пресушили, јединке су прерано завршиле свој животни циклус. То ће се сигурно негативно одразити на бројност популација и вероватно заступљеност на појединим локалитетима у наредној години. Изузетак су три популације на локалитетима Лисичија вода, Змајевачки поток и Растеште где су се неповољни услови најмање одразили на стање популација.

Изградња туристичких објеката на подручју Заовина може бити велика опасност за опстанак популација ове врсте. С обзиром да се објетки граде и на подручју која су шумска станишта и потенцијална станишта Панчићевог скакавца.

Мапа праћења Панчићевог скакавца:

Стање орнитофауне

Мониторинг птица је вишегодишња активност, на подручју Националног парка Тара и током 2021. године спроведена је активност праћења стања фауне птица. Циљ мониторинга фауне птица је мапирање гнездећих територија и праћење сеобе птица. У сарадњи са Природњачким музејом Србије примењено је више метода мониторинга: цензус у тачки, прстеновање, праћење помоћу уређаја за бележење звукова. Спровођена су у различито доба дана или ноћи у зависности од специфичности мапирања односно животних навика пре свега циљних група птица.

Укупно је забележено 1.676 територија у оквиру 45 врста птица, на укупној површини од 912 хектара. Пописом је обухваћено 120 тачака од којих свака обухвата по 7,6 ha површине.

Током јесењег мониторинга, односно током јесење сеобе на локалитету Соколина, маркирано је 1.250 јединки у оквиру 43 врста. Све прстеноване јединке припадају категорији старости „остало“ што значи да су то или адултне јединке или јединке које су се излегле у текућој години, али су способне да се саме старају о себи. Током јесењег мониторинга птица, ухваћена је и прстенована по први пут у Србији мала сова *Glaucidium passerinum*.

Мониторинг је спровођен и коришћењем уређаја за идентификацију звукова птица Song meter SM4. За анализу података је коришћен програм Kalediscope, односно за издвајање кластера звукова.

Ловна фауна

Управљање популацијама ловних врста дивљачи у 2021. години, првенствено се односио на утврђивање бројног стања дивљачи по ловним врстама:

- дивокоза процена 380 јединки,
- срна - 480 јединки,
- дивља свиња - 80 јединки,
- вук - 14 јединки,
- лисица – 80 јединки.

У календарској 2021 години, реализован је одстрел по врстама :

Ред. број	Врста дивљачи	одстрел у ловној 2020-2021 год. - грла	Одстрел у 2021-2022 год. - грла	Одстрел у 2021 год. - грла	По полу М Ж	
1	дивокоза	15	/	15	7	8
2	Дивља свиња	21	4	25	14	11
3	Срна	/	10	10	10	/
4	лисица	3	/	3		

Популације гајених врста дивљачи стабилне су што се тиче бројности. Одстрел код дивокозе и дивље свиње креће се до 75 % од планираног док је код срнеће дивљачи далеко мањи због недовољног интересовања ловаца.

Заштита неловних врста дивљачи (дивља мачка, куна белица, јазавац, сиви пух, лисица, веверица, мрки твор, сврака, голуб, јастреб, препелица, сива врана, дивља патка,

велики корморан, сива чапља) одвијало се кроз активности у циљу спречавања узнемиравања јединки, уништавања станишта и противзаконитог коришћења.

Преглед заштићених врста са процењеним бојним стањем:

Ред. број	Остале ловостајем заштићене врсте	Процена оптималног бр. стања	Процењено бр. стање у ловишту
1	Дивља мачка	20	20
2	Куна белица	60	60
3	Јазавац	60	60
4	Сиви пух	1000	1000
5	Ласица	200	200
6	Веверица	200	200
7	Мрки твор	50	50
8	Сврака	200	300
9	Голуб гривнаш	200	200
10	Јастреб	120	120
11	Препелица*	120	120
12	Сојка	250	300
13	Сива врана	200	300
14	Дивља патка – крца	60	60
15	Велики корморан*	40	80
16	Сива чапља*	20	50
	Остале строго заштићене и заштићене врсте		
1	Мрки медвед	50	60
2	Видра	30	30
3	Јаребица камењарка	120	120
4	Лештарка	150	150

Посебне мере заштите спровођене су на строго заштићеним врстама: мрки медвед, видра, јаребица камењарка и лештарка. Стање наведених врста је на оптимуму, чак и нешто више од оптимума у неким периодима године (мрког медведа) обзиром на радијус кретања.

Риболовна фауна

Риболовним водама Националног парка Тара, управљало се на основу Годишњег програма унапређења рибарства за 2020 годину, усаглашеног са Програмом управљања рибарским подручјем “Националног парка Тара” за период 2013-2022.година.

Активности на праћењу стања риболовних вода одвијале су се кроз редовну контролу риболовних вода у Заовинама и Перућцу. Рибарско подручје „Национални парк Тара“ користи се искључиво, за рекреативни риболов, тако да се издају дозволе само за ту врсту риболова.

Цену дозвола за рекреативни риболов одређује корисник у току текуће за наредну годину и она износи 4500 динара за годишњу дозволу за рекреативни риболов, 2000 динара за вишедневну (седмодневну) и 1000 динара за дневну дозволу. У току године издато је 245 комада годишњих дозвола, 35 комада седмодневних и 258 комада дневних дозвола за рекреативни риболов. Спортски риболов врши се на следеће врсте : скобаљ, пастрмске рибе,

плотица, клен, уклјева, шаран, греч, сом и друге врсте.

Рибочуварска служба врши контролу риболоваца са обале, али и уз употребу чамаца. Акумулације "Бајина Башта" (Перућачко језеро) је акумулација кањонског типа са неприступачним приобаљем, где се у већем делу акваторија рекреативни риболов не може одвијати са обале већ искључиво из чамца. Упоредо са тим у време летњег периода присутан је велики притисак од стране туриста на језеро "Перућац", где постоји градско купалиште, сплавови ресторани, многобројни чамци и сплавови распоређено на великој површини.

Акумулација (Заовљанско језеро) чини површину од 430 ха воденог огледала, где у већем делу приобаља нема приступних путева па се контрола риболова одвија углавном из чамца. Риболовне воде су и акумулација "Спајићи", језеро "Крушчица", језеро "Црно Осоје", потоци "Црно Осоје", Змајевачки поток, Јаревац, Батурски и Караклијски Рзав, река Рача, река Дервента, река Врело, Омарско врело, Јокића поток).

9.ЕВИДЕНЦИЈА О КРЕТАЊУ И АКТИВНОСТИМА ПОСЕТИЛАЦА И ДРУГИХ КОРИСНИКА

9.1. Евиденција посетилаца

Управљање посетиоцима је једна од значајних активности у сваком заштићеном добру. Национални парк Тара располаже са два центра за посетиоце (Центар за посетиоце у Бајиној Башти и Митровац).

Центри за посетиоце су намењени како групним тако и појединачним посетама, са посебним акцентом на едукативним програмима у тз ” Шумском биоскопу “ на Митровцу. У оквиру центара дају се информације о парку, промотивни материјал, продаја сувенира и изнајмљивање бицикли. За организоване групе посетилаца заштићеном добру са приказаним презентацијама наплаћује се улазница.

На простору Националног парка Тара не постоје рампе односно улазне капије, тако да нема ни прецизних података о броју посетилаца у парку. Евиденција, контрола и усмеравање посетилаца се врши путем система Центара за посетиоце – инфо пунктова и сталним присуством на терену чувара природе.

У центрима за посетиоце, укупно је остварено 11.100 посетиоца (у односу на 13.800 посетилаца из 2020.године и на 26.000 из 2019.године):

Центар за посетиоце Митровац:

- Домаћи: 8.786
- Страни: 1.600
- Укупно 10.386.

Центар за посетиоце Бајина Башта:

- Домаћи: 610
- Страни: 94
- Укупно: 714.

9.2.Контрола посетилаца

Контрола посетилаца усмеравање је на кретања посетилаца, превенцију и сузбијање активности које могу довести до нарушавања стања флоре и фауне, основних обележја парка, као и угрожавања самих посетилаца. У циљу контроле посетиоца спроведене су активности на терену :

- контрола ложења ватре и постављање табли о забрани ложења ватре,
- контрола кретања посетилаца – упућивање на обележене планинарске и шетне стазе,
- контрола посетилаца на видиковцу Бањска стена.

9.3. Активности корисника

Поред рада центара за посетиоце, у објектима ЈП „Национални парк Тара“ остварено је 358 долазака и 1415 ноћења:

- „Шумарска кућа“ Митровац - 200 долазака 795 ноћења,
- „Едукативни центар“ Рачанска шљивовица - 108 долазака 469 ноћења,
- „Лугарница“ Предов крст – 50 долазака 151 ноћење.

Укупни приходи од активности туризма и презентације (закључно са 30.11.2021.године) износили су: 3.276.372,73 динара (у односу на 2020.годину -3.736.294,15 динара и 2019.годину - 4.352.216,59 динара):

- Приход од смештаја: 1.704.283,58 динара:
 - Камп 465.737,50 динара,
 - Остали смештај 1.238.546,08 динара.
- Приход од сувенира: 1.349.589,14 динара:
 - Центар за посетиоце Митровац 1.181.678,23 динара,
 - Центар за посетиоце Бајина Башта 56.510,91 динара,
 - Велепродаја сувенира из магацина 111.400,00 динара,
- Приход од услуга 213.500,01 динара:
 - Посматрање медведа 20.000,00 динара,
 - Изнајмљивање бицикли 121.041,65 динара,
 - Изнајмљивање штапова за пешачење 1.250,00 динара,
 - Изнајмљивање кајака 4.000,00 динара,
 - Улазнице Црвени поток 18.416,67 динара,
 - Улазнице Шумски биоскоп 31.958,35 динара,
 - Услуге водича, презентације 16.833,34 динара.

10. ПОДАЦИ О НАПЛАТИ И КОРИШЋЕЊУ НАКНАДЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

У 2021. години, укупно остварени приход износио је 443.350.000 динара, а укупан расход износио је 442.740.000 динара.

Планирани приход од накнада за 2021.годину износио је 40.850.000 динара, а остварени прилив од накнада био је 38.955.716,44 динара или 95,3% од планираног прилива.

Средства од накнада, коришћена су за уређење простора, чување и обележавање граница заштићеног подручја, праћење стања природних вредности, презентацију подручја, санацију и реконструкцију објеката и инфраструктуре, материјалне трошкове управљача и зараде стручних служби управљача.

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

	Делатност	Корисник	Износ-динара без пдв
1.	Електропривреда	„Електромрежа Србије“ АД –Београд ” ЈП“ЕПС дистрибуција“- електроководови ЈП ”ЕПС Огранак Дринско - Лимске хидроелектарне“ - Бајина Башта – соларна електрана ЈП ”ЕПС Огранак Дринско - Лимске хидроелектарне“-Бајина Башта - подземни водови и трафостанице	10.619.540,00 13.079.017,25 150.000,00 2.113.744,00 25.962.301,25
2.	Водопривреда	ЈП ”ЕПС Огранак Дринско-Лимске хидроелектарне“- Бајина Башта – водоакумулације хидроелектрана Природни резерват „Тара“- рибњак „Еко Дрина“- рибњак	2.531.260,00 36.000,00 98.225,50 2.665.485,50
3.	Саобраћај, телекомуникације	„Телеком“АД-Београд – птт водови ЈП“Емисионе технике и веза“ „Цетин“ доо- репетитори	2.845.449,96 175.500,00 98.225,50 3.119.175,46
4.	Угоститељство	Хотели и спортски терени, смештај-Центар дечјих летовалишта-Београд, Смештај, ресторан, спорски терени- ВУ „Тара“ Global real Београд – Ресторан - тераса-Перућац „Тарско језеро“- ресторан „Темелј“ - ресторан „Чича Милан“- сплав ресторан „Вино и виногради“ – ресторан Митровац „Код Фиће“ кафе ресторан „Чича Глиша“ – ресторан сплав „Супер дом“ кафе ресторан	467.298,00 945.588,00 89.241,00 112.749,50 39.016,00 20.000,00 27.469,00 5.100,00 22.160,00 37.027,00 1.765.648,50
5.	Трговина, занатство	СТР“Митровац“ продавница ТР„МИФ“-Зарождје, Бајина Башта-промет нафтних деривата-бензинска пумпа „Митровачки дућан“ – продавница „Браћа Јовановић“ - бансек	60.893,50 162.000,00 19.500,00 50.000,00 292.393,50

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

6.	Туризам	Илијак“- смештај Секулић од - смештај ПТТ“ Бајина Башта - смештај „Mistyc west“ викендица „Медина стаза“- смештај „Тарска прича“- апартмани „Тарска кућа“ – апартмани Асоцијација „Спорт за све“ камповање „Медиа плус“- снимање филмова „Смарт авантура“- спорт адреналин парк „Ауто мото ендурате“- мото трке	8.100,00 20.000,00 1.500,00 7.200,00 30.680,00 4.702,50 22.750,00 78.035,00 40.000,00 11.093,00 14.543,94 238.604,44
7.	Објекти за одмор (викендице, сплавови, тезге за продају)	Грађани Радња за прераду воћа - тезга „Еко фрутуни“- сплав „Васић“ - тезга „Голуб“ - тезга „Импреса група“ - апартмани	4.749.396,79 3250,00 44.000,00 31.200,00 28.196,00 56.075,00 4.912.117,79
	УКУПНО:		38.955.716,44

**ЈП”Национални парк Тара”
директор**

Драгић Караклић -дипл.инг.шум